

Jeanette Femoen

Implementering av WADAs krav om opplæring av toppidrettsutøvere

En kvalitativ studie av norske særforbund

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole, 2012

Forord

Høsten 2010 var mitt første møte med Norges Idrettshøgskole. Dette var etter et 3 års opphold på Høgskolen i Telemark, avd. Bø. Det siste året i Bø arbeidet vi mye med temaet Antidopingpolitikk og dette ga meg motivasjon til å ville studere mer. Dette året skapte også grunnlaget for mitt valg av tema på masteroppgave. Med en bachelorutdannelse i sekken startet jeg på NIH. Dette har vært to spennende og lærerike år. Det er vemodig å skulle være ferdig med 5 års utdannelse, men samtidig skal det bli en lettelse. Årene har gått fort og jeg skal nå ta et nytt steg i livet. Jeg ser frem til å komme ut i arbeidslivet og få brukt alt jeg har lært meg disse årene.

Jeg ønsker å takke min hovedveileder Dag Vidar Hanstad og biveileder Per Øystein Hansen for gode veiledninger og tilbakemeldinger. Jeg ønsker også å rette en takk til alle mine informanter som tok seg tid til å stille opp på intervju og vært svært imøtekommende under hele prosessen. Vil takke Bente, Kåre og Levi som bidro til å lese korrektur.

Til sist vil jeg rette en spesiell takk til min nærmeste familie og samboer, Levi, for å ha motivert meg og oppmuntret meg under hele denne perioden. Hadde ikke klart dette uten dere!

Jeanette Femoen

Oslo, mai 2012

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å forstå hvordan norske særforbund implementerer World Anti Doping Agency (WADA) sine krav om opplæring av toppidrettsutøvere. Oppgaven vil ta for seg hvilke tiltak norske særforbund har for å etterleve disse kravene. Oppgaven ønsker å belyse hvilke forskjeller som finnes blant de ulike særforbundene og hvilke faktorer som kan beskrive de forskjellene. Oppgaven tar utgangspunkt i Norges Cykleforbund (NCF) og Norges Håndballforbund (NHF). Dette er to idretter hvor Norge har toppidrettsutøvere som hevder seg internasjonalt. Sykkelsporten er sett på som en idrett med høyrisiko for doping. Håndballsporten blir sett på som middelsrisiko for doping. Tatt i betraktning av at de er i ulike risikogrupper ønsker oppgaven å forstå hvorfor særforbundene arbeider forskjellig. Oppgavens problemstilling er som følger:

"På hvilken måte implementerer norske særforbund WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere?"

For å besvare problemstilling med en teoretisk forankring er det teoretiske bidraget hentet fra sensemakingteori. Dette er for å sette lys på hvorfor organisasjoner tolker og handler som de gjør. Dette kan være med å forklare hvorfor særforbundene handler forskjellig ut fra samme regelverk. Oppgaven er videre gjennomført som en kvalitativ studie. Datainnsamlingen har bestått av å gjøre intervjuer med sentrale personer rundt dopingarbeidet i organisasjonene jeg undersøker. Informantene representerte tre nivåer i dopinghierarkiet: ADN - særforbund og toppklubber. Hovedfunnene i oppgaven viser at det finnes en forskjell i arbeidet som blir gjort i særforbundene. NCF er preget av en historie med dopingskandaler som gjør at de har erfaringer de kan bygge sitt arbeid på. Samtidig er sykkel blitt plassert som en høyriskoidrett for å dope seg, noe som også preger deres arbeid og samarbeid med ADN. ADN og NCF har et samarbeid som er preget av god kommunikasjon og deling av erfaringer og ideer. NHF ser på dopingarbeidet som et medisinsk felt og har ingen egen dopingpolicy. Deres arbeid bærer preg av at de gjennomfører de tiltakene de må gjøre, men ingenting utover dette. NHF ser på ADN som en informasjonskilde.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
1.0 Innledning	7
1.1 Tidligere forskning.....	7
1.2. Studiens forskningsspørsmål.....	10
1.3. Oppgavens struktur	11
2.0 Antidopingarbeid i idretten	12
2.1. WADA	12
2.1.1. Koden	12
2.2. Antidopingarbeid i Norge.....	14
2.2.1. ADN - om opplæring.....	15
2.2.2. "Ren idrett".....	16
2.3. Håndball og sykling	17
2.3.1. Norges håndballforbund.....	18
2.3.2. Norges cykleforbund.....	18
3.0 Teoretisk bakgrunn	19
3.1. Sensegiving	19
3.2. Sensemaking	23
3.3. Sensemakingprosess.....	25
4.0 Metode	31
4.1. Studiets design	32
4.1.1. Valg av design.....	32
4.2. Casestudie	32
4.3. Metodevalg - kvalitativ metode.....	34
4.3.1. Kvalitativt intervju	34
4.3.2. Utvalg.....	35
4.3.3. Gjennomføring av intervjuene	36
4.3.4. Innsamling av data	37
4.4. Databehandling og analyse.....	38
4.4.1. Koding og kategorisering	38
4.5. Kvalitetsvurderinger.....	39

4.5.1. Reliabilitet	39
4.5.2. Validitet.....	40
4.5.3. Generalisering	41
4.5.4 Styrker og svakheter.....	41
4.5.5. Min bakgrunn	41
4.6. Etisk refleksjon.....	42
5.0. Resultater og diskusjon.....	43
5.1. Hvilke tiltak gjennomføres av norske særforbund for å etterleve WADA sine krav om opplæring?.....	44
5.1.1. Tiltakene i sykkelporten	44
5.1.2. Tiltakene til håndballporten.....	46
5.1.3. ADN sitt arbeid	48
5.2. Forskjellen mellom særforbundene.....	49
5.3. Hvorfor denne forskjellen?.....	51
5.4.Sensegiving:	53
5.4.2. ADN som sensegiver.....	54
5.4.3. Samarbeidet i sykkelporten.....	56
5.4.4. Samarbeidet i håndballporten	58
5.5. Sensemaking	60
6.0. Konklusjon	74
7.0. Fremtidig forskning.....	78
Referanser	79
Forkortelser.....	85
Vedlegg 1. Forespørsel om deltakelse	86
Vedlegg 2. Godkjennelse fra NSD	88
Vedlegg 3. Intervjuguide ansatt NHF	89
Vedlegg 4. Intervjuguide ansatt NCF	91
Vedlegg 5. Intervjuguide ansatt ADN.....	93
Vedlegg 6. Intervjuguide toppklubb	95

1.0 Innledning

Doping blir ofte sett på som noe medisinsk. Doping er å finne hvilke medikamenter som er prestasjonsfremhevende og finne nye teknikker for å ta opp doping (Houlihan, 2002). Spørsmål som ”hvordan doper man seg?” og ”hvordan kan vi få en stopp på doping?” er blitt mer synlig i dopingarbeidet. Dette er et viktig område å ha fokus på, men spørsmålene rundt med hvorfor noen doper seg? Hvordan kan vi stoppe doping?

Norge var tidlig ute med antidopingarbeid. Allerede i 1971 ble det fattet antidopingvedtak på idrettstinget. Denne prosessen har senere gjort Norge til en av de ledende aktørene i verden innenfor antidopingarbeid (Andersen, 2005). Norge testet utøvere både før og etter konkurranse, samt utenfor konkurranse. Dette har gjort Norge til et land med sterk posisjon i antidopingarbeid sett fra både idrettens og myndighetenes side (Andersen, 2005).

En av de store utfordringene i det internasjonale antidopingarbeidet er å implementere koden. Norge som er pådriver av koden står ovenfor andre utfordringer: compliance av koden. Med compliance mener jeg etterlevelse. Hvordan implementerer de norske særforbundene WADA sine krav om opplæring av toppidrettsutøver?

1.1 Tidligere forskning

Innenfor tema jeg har valgt å forske på, kan jeg se på arbeidet gjennom 3 nivåer. Nivå 1 vil være WADA og hva deres regelverk sier om forebygging. På nivå 2 vil være hvordan ADN håndterer dette regelverket. På nivå 3 vil det være hvordan dette forebyggingsarbeidet blir implementert i særforbundene, landslag og klubber.

Det er tidligere blitt gjort forskning på nivå 1 som tar for seg WADA og deres regelverk. Det viser at det er stor forskjell i de ulike landene og deres anti-doping organisasjonene. Årsakene til dette kan være mangel på ressurser, strukturer og økonomien til de ulike organisasjonene. I de ulike landene er det også politiske og kulturelle ulikheter som kan skape forskjellen. (Hanstad, Skille & Loland, 2010)

WADA har i en egen rapport også dokumentert de store ulikhetene det finnes i de ulike idrettens internasjonale forbund og anti-doping organisasjoner (WADA, 2008,a).

Hanstad (2009) har gjennom sin forskning arbeidet på disse 3 nivåene, samt et nivå til – utøverens perspektiv. Han ser på utviklingen av anti-doping arbeid i årene etter 1998. På nivå 3 skrev han om de politiske utfordringene knyttet til antidopingpolitikk på det nasjonale nivå. Forholdet mellom politikerne i det offentlige og lederne i den frivillige idretten stod i fokus. Hanstad (2009) beskriver utviklingen i antidopingarbeidet, som voksende og at det er blitt en mer effektiv kamp mot doping.

Europarådet kom også med en rapport i 2008 i forhold til "Anti-doping convention". Deres rolle er å kontrollere Norge sitt antidopingarbeid. I deres evaluering kom det frem at Norge ligger langt fremme i sitt arbeid. I kapittelet som omhandler "education" kom det frem at Norge gjør et godt arbeid gjennom foredrag, kurs, web-side, informasjonsmateriell og media for å nå ut med sin antidoping-policy. Europarådet oppfordret ADN til å gjøre en evaluering av sitt kursprogram. Europarådet ønsket denne evalueringen slik at andre land kan lære av Norge (Council of Europe, 2008). Denne evalueringen gjennomførte Nødland (2011) for ADN. Han evaluerte deres kursprogram som blir holdt for idrettslag, idrettsorganisasjoner og skoler. Gjennom denne evalueringen ønsket de å se om programmet har økt kunnskapen om doping og om programmet har påvirket deltagerens holdninger til doping. Evalueringen viste til at kunnskapsnivået til idrettsutøvere på høyt nivå og personer i fra støtteapparatet hadde mest kunnskap. Nødland skriver at kursprogrammet har innvirkning på deltakerne, spesielt de yngre deltakerne. Samtidig er det rom for å styrke disse holdningene enda mer. Nødland foreslår at ADN er enda tydeligere på målgruppesegmenteringen. Han skriver de burde lage et tydelig skille på elite og unge idrettsutøvere. Samtidig oppfordrer han til god oppfølging i etterkant av et slikt program.

Wagner (2011) sitt forskningsarbeid viser til den ulike tilnærmingen av antidoping arbeid i to ulike internasjonale særforbund. Han har sett på FIFA og IAAF og deres forskjellige måter å håndtere dopingarbeid på. FIFA så ikke på doping som et stort problem og hadde dermed en mer tilbakeholden tilnærming til WADA og deres kode. IAAF så på doping som et stort problem og ble tilsynelatende en institusjonaliserende anti-doping entreprenør.

I forhold til det teoretiske rammeverket blir sensemaking ofte brukt i forskning når det er snakk om kriser i en organisasjon (f.eks. Weick, 1993) og strategiske endringer (f.eks. Maitlis, 2005). Mye forskning hvor sensemaking er brukt er basert på

mellomledere og interessentgrupper (f.eks. Maitlis, 2005). Det er også blitt brukt på forskning rundt topplederne og interessentgrupper (f.eks. Gioia & Chittipeddi, 1991; Maitlis & Lawrence, 2007) samt toppledernes påvirkning av omgivelsene (f.eks. Cornelissen, 2012, Edvik & Parker, 2007). Andersen, Hansen & Hærem (under trykking) har bidratt til å bruke sensemaking i et idrettsperspektiv, ved å se på hvordan eliteutøvere reflekterer over sin trening. Artikkelen deres tar for seg refleksjon og argumenterer for at sensemaking er en sentral del av refleksjonsprosessen. Sensemaking er brukt for å se hvordan idrettsorganisasjonene spiller en sentral rolle i å tilrettelegge og stimulere utøverne. Sett i forskning rundt antidoping-saker har Hansen (2009) brukt sensemaking til å beskrive eliteutøveres vurderinger og tolkninger av meldepliktsystemet til ADN. Denne oppgaven vil ved hjelp av sensemakingteori, forhåpentligvis være med å sette et nytt perspektiv på antidopingarbeidet.

Jeg tror min oppgave kan være med å belyse forskjellene i særforbundene i Norge, selv om ADN er et av de ledende antidoping-byråene i verden (WADA, 2008a).

1.2. Studiens forskningsspørsmål

I Norge er det særforbundene som har ansvar for utarbeidelsen av forebygging. En del av dette er i samarbeid med ADN. ADN har utarbeidet et eget opplæringsprogram for utøvere og leder i idretten basert på WADC. Etterlever særforbundene koden og hvordan gjør de det? Står deres arbeid i samsvar med koden og ADN sine retningslinjer for opplæring av toppidrettsutøvere? For å få et mer nyansert bilde av dette arbeidet har jeg valgt å ta for meg to ulike idretter. Jeg vil se på en idrett hvor doping er et stort problem og en idrett hvor doping ikke er et utbredt problem. Jeg har valgt å ta for meg Norges Cykleforbund (NCF) og Norges Håndballforbund (NHF) Jeg har valgt å ta utgangspunkt i følgende problemstilling:

"På hvilken måte implementerer norske særforbund WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere?"

Problemstillingen besvares med utgangspunkt i følgende analysespørsmål:

1. Hvilke tiltak gjennomføres av norske særforbund for å etterleve WADA sine krav om opplæring?
2. Hvilke faktorer beskriver forskjellen i norske særforbunds arbeid med opplæring av toppidrettsutøvere?
3. Hvordan kan det forklares at ulike særforbund arbeider forskjellig med opplæring, tatt i betraktning at de er /ikke er en risikoidrett?

Oppgavens teoretiske tilnærming

Studiet vil ta utgangspunkt i sensemakingteori for å belyse hvorfor organisasjoner handler som de gjør. Sensemaking teori omhandler hvordan organisasjoner oppfatter seg selv i forhold til omgivelsene og hvordan de således responderer på omgivelsene (Weick, 1995). Teorien vil være med å belyse hvordan særforbundene oppfatter seg selv og sitt antidopingarbeid. Sensemakingteorien tre viktigste aspekter er hvordan vi oppfatter, tolker og handler (Weber & Glynn, 2006). Studiet vil i størst grad ta utgangspunkt i Weick`s bøker og artikler om sensemaking. For å se på hvem som opptrer som sensegiver i antidopingarbeidet har jeg for det meste tatt utgangspunkt i artikler fra Gioia & Chitpeddi (1991), Cornelissen (2012) og Maitilis & Lawrence (2007).

1.3. Oppgavens struktur

Oppgaven består av totalt 7 kapitler. I første kapittel er det gjort rede for bakgrunnen av valgt tema og hvilket formål oppgaven har. Videre er det gjort rede for tidligere studier knyttet til antidopingarbeid og den teoretiske bakgrunnen. I kapittel 2 vil oppgaven gjøre rede for den kontekstuelle bakgrunnen. Antidopingarbeidet blir presentert og det blir gjort rede for WADA, koden og det norske antidopingarbeidet. Videre blir tiltakene til Antidoping Norge (ADN) beskrevet. De to særforbundene oppgaven tar utgangspunkt i blir presentert i dette kapitlet. Kapittel 3 utgjør det teoretiske rammeverket i oppgaven. Det blir gjort kort rede for informasjon, før sensegiving og sensemaking blir presentert. I kapittel 4 blir den metodiske tilnærmingen beskrevet. Her blir metodene oppgaven har brukt for å samle inn data, analysere funnene og besvare problemstillingen bli presentert. Kapittel 5 blir de empiriske funnene presentert og diskutert. Oppgaven beskriver først hvilke tiltak som finne i særforbundene og ADN, før dette blir knyttet opp mot det teoretiske rammeverket. I kapittel 6 vil det gis en konklusjon som vil svare på oppgavens problemstilling. Oppgavens siste kapittel tar for seg forslag til videre forskning.

2.0 Antidopingarbeid i idretten

I dette kapitlet vil det gjøres rede for historikken rundt antidopingarbeid. Videre belyser jeg historikken rundt ADN, håndballsporten og sykkelisporten.

Den Internasjonale Olympiske Komité (IOC) opprettet et utvalg med ansvar for dopingkontroller i 1960. Dette kom etter et dødsfall ved en dansk syklist. Etter dette har det blitt gjennomført dopingtester. Årene etter var det IOC som spilte en ledende rolle innenfor kampen mot doping. De internasjonale Olympiske Komiteene og internasjonale særforbundene delte ikke denne entusiasmen og drev derfor ikke et effektivt arbeid mot doping (Skille, Hanstad & Tjernsbekk, 2011).

2.1. WADA

Under Tour de France 1998 ble det av det franske politi avslørt flere utøvere og lag som brukte doping systematisk. Dette ble i følge Barrie Houlihan (2002) et landemerke for utviklingen av en politisk antidoping arbeid. WADA ble etablert i 1999 som et internasjonal uavhengig byrå komponert og finansiert likt mellom idrett bevegelse og regjeringer verden. WADA's primære mål er å promotere, koordinere og fremme kampen mot doping i idretten. Dens sentrale aktiviteter inkluderer vitenskapelig forskning, utdanning, utvikling av anti-doping kapasiteter, og overvåking av World Anti Doping Code (WADA, 2011a). WADA arbeider for å få en felles visjon av verdier i idretten. Norge spilte en stor og viktig rolle i arbeidet før stiftelsen ble etablert. Norge holdt flere møter hvor de kom med forslag til IOC om hvordan byrået burde arbeide og se ut. I de senere år har også Norge merket seg frem med å ha flere personer i styrer og verv i verdens antidopingarbeid (Andersen, 2005).

2.1.1. Koden

I 2003 ble "the code" utarbeidet og et globalt felles regelverk for alle utøvere i verden skulle bli implementert. Regelverket heter World Antidoping Code (WADC) Sammen med World Anti-Doping Program (WADP) er disse kjerneelementene i WADA's arbeid.

WADC er det grunnleggende rammeverket til WADA som er å beskytte utøveren grunnleggende rett til å delta på dopingfri idrett og fremme helse, rettferdighet og likhet for utøveren over hele verden. (WADA, 2008b)

Med WADC ønsket WADA at den skulle harmonisere antidopingarbeidet internasjonalt og nasjonalt i idrettsorganisasjoner og blant offentlige myndigheter. De ønsket et mer koordinert og effektivt antidopingarbeid (WADA, 2011a). Houlian (2007) skrev at Koden kan sees på som et politisk nøkkeldokument i den globale kampen mot doping. På grunnlag av Koden ble det etablert nasjonale antidoping organisasjoner. WADA sin oppgave er å videreutvikle denne koden, samt overvåke de ulike idrettsorganisasjonenes oppfølging av WADC. WADA vil også gjennom dette støtte nasjonale og regionale antidopingprogram. WADA ser på sin utarbeidelse av WADC som det mest betydelige arbeidet i kampen mot doping i idretten. En viktig oppgave har vært å få utarbeidet og gjennomført et akseptert og harmonisert regelverk. Koden trådte i kraft 1.januar, 2004 (WADA, 2003), før den senere har blitt revidert og gitt ut i en nyere form i 2009 (WADA, 2008b). Det er kun idretter som har implementert Koden som får delta i de Olympiske programmer (Hanstad, Skille & Loland, 2011).

Selve WADC består av fem internasjonale standarder:

- dopinglista
- kontrollvirksomhet
- analysevirksomhet
- medisinske fritak
- personvernstandard

I 2006 ble det satt i gang en høringsprosess rundt WADC. Som er resultat av denne gjennomgangen er WADC et enda sterkere verktøy i antidopingarbeid. WADC er med på å sikre at alle utøverne får lik behandling, beskyttelse og antidoping prosedyrer uansett hvilke idrett de utøver eller nasjonalitet. Alle utøvere skal ha rett til å delta i en konkurranse som er trygg og rettferdig.

"Grunnleggende prinsippet for informasjon og opplæringsprogrammer er å ha en dopingfri idrett. Det primære målet med slike programmer er forebygging. Målet er at ingen utøvere skal benytte seg av forbudte stoffer eller metoder" (WADA, 2008b)

WADA oppfordrer utarbeidelsen av opplæringsprogrammene til å være for alle, uansett nivå, både internasjonalt og nasjonalt. Samtidig må disse programmene være for personer som deltar i idretten, trenere, ledere, administrasjon, medisinsk støtteapparat og myndighetene. WADA ønsker at et slikt program skal bidra til å danne et miljø som

bidrar til en dopingfri idrett. Videre ønsker de at dette miljøet skal kunne påvirke idrettsutøverne når de står ovenfor dilemmaer og valg tilknyttet doping.

WADA beskriver seg om en sentral "stasjon" for informasjon og ressurser laget av WADA eller andre antidopingorganisasjoner. I koden står det at alle som har skrevet under på koden skal samarbeide med hverandre og koordinere sitt arbeid ved å dele erfaringer. Dette mener WADA vil sikre effektiviteten av opplæringsprogrammene og igjen vil forebygge doping i idretten (WADA, 2008b). I juni 2011 var det 656 organisasjoner, inkludert Internasjonale Olympiske Særforbund og Nasjonale Olympiske Komiteer som hadde signert Koden (WADA, 2011b). Ved at Koden har blitt implementert i idrettsorganisasjoner ønsker WADA at dette skal være en viktig bidragsyter i harmoniseringen av antidopingarbeidet.

2.2. Antidopingarbeid i Norge

Allerede på 1950-tallet kunne vi se det første norske bidraget til diskusjon rundt doping i idretten skriver Hanstad (2011). Dette befant seg under en internasjonal konferanse under de Olympiske vinterleker i Oslo, 1952. Konferansen tok for seg tema idrett og helse. Gilberg, Breivik og Loland (2006) hevder diskusjonen rundt doping idretten først ble diskutert på 1960-tallet. Dette på grunnlag av Europarådets publikasjon av en studie i 1964 som antydte at doping var et økende problem. Dette reagerte Norge raskt på og foreslo forskjellige tiltak ovenfor andre nordiske nasjoner. Under Idrettstinget i 1971 ble den første dopingresolusjonen vedtatt. I 1977 ble den første dopingkontrollen foretatt (Tjørnholm, 1997). Fra og med 1978 var alle særforbundene som var tilknyttet Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paraolympiske komité (NIF) underlagt dopingkontrollene. De personer som har vært spesielt viktig i det norske dopingarbeidet er Svein Oseid, Thor Ole Rimejord, Hans B. Skaset, Rune Andersen og Peter Hemmersbach (Hanstad, 2011).

På 1990 tallet skjedde det forandringer i arbeidet rundt antidoping. Dette kan sees i lys av at Skaset som var president i Norges Olympiske Komité (NOK) gikk over til en stilling som ekspedisjonssjef i Kulturdepartementet (KD). De offentlige myndigheter støttet antidopingarbeidet og økte budsjettet til NIF med 5 millioner. Departementet øremerket midler til antidopingarbeid (Hanstad & Skille, 2008). Etikk, holdningsarbeid og vekt på kontrollvirksomhet stod på agendaen. Andersen (2005) hevder at uten Skaset

sin øremerkning av disse midlene ville ikke antidopingarbeidet blitt satset så mye på av NIF. Videre skriver han at denne øremerkingen befestet Norges sterke posisjon i antidopingfeltet. Denne tidlige starten av antidopingarbeid har gjort at vi ble og fortsatt har en ledende posisjon i det internasjonale antidopingarbeidet.

I 2003 ble Anti Doping Norge (ADN) opprettet som en uavhengig stiftelse av Kultur og Kirkedepartementet (KKD) og Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF). Organisasjonen ble opprettet for å sikre kontroll- og påtalevirksomheten for doping saker uavhengig av NIF og Staten. NIF og KKD utnevner fortsatt sammensettingen av styret i stiftelsen og gir de finansielle midler gjennom spillemidlene (Andersen, 2005). ADN sitt hovedformål i forhold til vedtektene deres er å drive kontrollvirksomhet og utøve påtalevirksomhet ovenfor NIFs domsorgan. De skal gjennomføre verdi og informasjonsarbeid for å forebygge doping i idretten. De skal drive en internasjonal virksomhet (ADN, 2011). I ADN sin virksomhetsplan for 2011 er et av målene å sørge for at de gir ut tilstrekkelig med informasjon som skal virke forebyggende på de ulike målgruppene i idretten. ADN har laget en håndbok som alle toppidrettsutøver skal ha.

2.2.1. ADN - om opplæring

ADN har en lang tradisjon for å ha en god opplæring og være en god informasjonskilde. ADN har definert fem målgrupper de ønsker å nå ut til: prioriterte utøvere, landslagsutøvere, konkurranseutøvere, ungdom i organisert konkurranseidrett og medisinsk støtteapparat. Ved siden av dette har de også vært ute på treningssentere og skoler for å nå bredere ut. Det er store forskjeller på disse ulike gruppene og dette krever et bredt spekter av måten en gir ut informasjon. ADN bruker foredrag, seminar, stands og prøver å være på de største idrettsarrangementene. De har også utarbeidet ulike kampanjer og ulik materiell (Council of Europe, 2008).

Når det kommer til særforbundene som et mitt område i denne oppgaven, så gjennomfører ADN møter med de ulike særforbundene årlig. Under disse møtene går informerer de om nye tiltak, regler og forsøker å få til et godt samarbeid. (Council of Europe, 2008) I årsrapporten til ADN (2009) kommer det frem at ADN ønsker å heve hyppigheten og kvaliteten på deres kontakt inn mot særforbundene. Gjennom dette ønsker de at særforbundene skal bli mer involvert i det holdningsskapende arbeidet (ADN, 2009).

2.2.2. "Ren idrett"

I de senere årene har ADN utformet et nytt konsept som skal gjøre det enklere for opplæring av personer aktive i idretten. Innenfor "ren idrett" er det ulike tiltak rettet mot utøvere, klubbene og særforbundene.

ADN deler inn utøvere i tre grupper: prioriterte utøvere, topputøvere og konkurranseutøvere. Gruppen prioriterte er den mest sentrale målgruppen til ADN i opplæringsarbeid. ADN vil oppfordre NIF til å kvalitetssikre utøvere som representerer Norge og som mottar stipender til å få en grunnleggende opplæring rundt doping. Målet til ADN i perioden 2008 og frem til nå er at alle prioriterte utøvere skal ha gjennomført "ren utøver". Videre ønsker ADN minst 10 særforbund stiller som krav til sine egne landslagsutøvere at de har gjennomført "ren utøver" før de representerer forbundet (ADN, 2011). "Ren utøver" er et e-opplæringsprogram for utøvere og leder i idretten. Programmet ble lansert våren 2009 og er nå i bruk av flere internasjonale særforbund og antidopingorganisasjoner. Programmet dekker kravene WADA setter i forhold til informasjon og opplæring (WADA, 2008). Det er 9 ulike opplæringsmoduler en må igjennom som tar for seg det viktigste innen antidoping (ADN, u.å., c). ADN har lagt vekt på at dette skal være et enkelt og morsomt program som gjør at flest mulig gjennomfører. Utøveren får spørsmål om deres handlinger og får gjennom programmet en direkte tilbakemelding på handlingen. Alle utøvere som gjennomfører dette programmet får et bevis på at de er en "ren utøver" (ADN, u.å., c).

ADN har et eget forebyggende tiltak som er rettet direkte mot særforbundet som heter "rent særforbund". Dette tiltaket er under konstruksjon av ADN så det er enda ikke dokumenter som beskriver hva dette tiltaket innebærer. Et av tiltakene til ADN i 2011 er at det skal etableres 10 "rene særforbund." (ADN, 2011)

ADN har også utarbeidet et program rettet til idrettslagene. Dette programmet er et samarbeidsprogram mellom NIF, ADN og Norsk Tipping. Programmet hjelper idrettslagene til å utforme en antidopingpolicy og viser gjennom programmet en nulltoleranse til doping ovenfor utøvere, ledere og foreldre (ADN, u.å., d)

2.3. Håndball og sykling

Som nevnt tidligere er håndball og sykling de idrettene jeg ønsker å undersøke. Dette er to idretter hvor norske utøvere hevder seg høyt internasjonalt. Håndball er en lagsport. Sykling blir sett på som både lagidrett og individuell idrett. Det er ofte en individuell vinner, men det er et team som står bak denne utøveren.

De ulike olympiske idrettene er kategorisert i grupper basert på fysiologiske krav ved idretten. Idrettene er delt inn i høy-middels-lav risiko. Drange (2008) definerer sykling som en utholdenhetsidrett og er i kategorien høy risiko.. Ytelsen er definert som den tiden utøveren bruker på en relativt lang og definert avstand. Utøverne trenger en god utholdenhet og derfor er risikoen for dopingbruk stor. Håndball blir definert som en ball og lagidrett, og er plassert i middels risiko gruppen. Dette er en idrett som krever gode fysiske faktorer, men også god teknikk og taktikk. Håndball innebærer både sprint og hopp. Hvilken posisjon spilleren har på banen definerer også ulike fysiske behov utøveren trenger. En håndballspiller vil ikke få mange prestasjonsfremmende virkninger av doping. En viktig faktor som gjør håndball til en middels risiko sport er at det er mye nærkontakt, som fører til mye skader (Drange, 2008).

På grunnlag av denne risikovurderingen fordeler ADN prøver og gjennomgang av analyser på de ulike grenene. ADN har delt gruppene i: prioriterte utøver, toppidrettsutøver og konkurranseutøvere. Syklister er under prioriterte utøvere og håndballspillere på landslaget er under gruppen med toppidrettsutøvere. I 2001 ble det gjennomført i regi av ADN 124 dopingtester i sykkel og 107 i håndball (ADN, u.å. a).

Historisk sett er sykkel en større risikoidrett. Det har vært mange dopingskandaler i sykling. Fra 1930 årene vises det til doping i sykkelsporten. Det internasjonale cykleforbundet (UCI) var et av de første internasjonale særforbundet som forbød doping. De startet å teste utøverne sine på begynnelsen av 1960 tallet. (Tjørnholm, 1997) Som nevnt ble Tour de France i 1998 et vendepunkt for dopingarbeidet. Det ble avslørt omfattende bruk av EPO, veksthormoner, anabole steroider og amfetamin (ADN, u.å. b). I sykkelsporten har de vært mange skandaler opp gjennom årene. Mellom 2001 og 2010 er det registrert 201 dopingsaker i sykkel (Christiansen & Stormoen, 2011).

I håndball derimot kan jeg ikke vise til noen skandaler hvor utøvere har vært dopet. En dopingskandale behøver ikke være en utøver som har testet positiv. Det kan være når en utøver strider imot moralen i idretten og samfunnet. NCF har 7 utøvere som får stipend

fra Olympiatoppen, NHF sitt landslag i kvinner får også et lagstipend (Helle, 2012). Når du som utøver får stipend fra Olympiatoppen må utøverne sende inn søknad for å kunne ta kosttilskudd. Dette er for å unngå kosttilskudd med forurensede stoffer. Sommeren 2010 gikk Larvik Håndballklubb (LHK) inn i en avtale med Vitaepro – kosttilskudd. Dette kosttilskuddet er definert av OLT som et stoff med ukjent risiko i forhold til doping. Dette kan dermed slå ut til en positiv dopingprøve (Rognerud, 2010). Selv om dette ikke er en stor skandale kunne det fort blitt det hvis 10 landslagspillere fra LHK ikke fikk delta i landslagsammenheng. Dette er den største saken innenfor håndball og doping som har vært i media. I rapport fra WADA kom det frem at det Internasjonale håndballforbundet (IHF) ikke har et system rundt testing utenfor konkurranse. Dette var et system som skulle bli brukt fra januar 2004. Siden IHF ikke gjennomfører dette er de et forbund som ikke etterlever koden. WADA skrev at de skal hjelpe IHF med å danne et system rundt denne problematikken (WADA, 2008a).

2.3.1. Norges håndballforbund

Norges håndballforbund (NHF) er et av de største særforbundene i Norge. De hadde i 2011 107.670 antall spillere fordelt på ca. 7500 lag. NHF består av 714 klubber, 7 regioner og 115 ansatte (Thorstensen, 2012).

I NHF sin spillerhåndbok det skrevet at håndballen har så langt vært skånet for dopingproblemer. Videre står det NIF sin strenge og konsekvente linje med informasjon, holdningsskapninger og prøvetakinger i konkurranser og etter trening er fulgt opp NHF (Andresen, 2008). I NHF sin strategiplan for 2009-2013 er ikke dopingarbeid nevnt (NHF, 2009).

2.3.2. Norges cykleforbund

Norges cykleforbund hadde i 2010 34.500 medlemmer fordelt på 345 klubber. Det er 11 ansatte i NCF (NCF, 2011). De har de siste 10 årene blitt et stort forbund. Dette skyldes gode internasjonale prestasjoner. På Norges cykleforbund sider kommer det tydelig frem at de ønsker å være et dopingfritt forbund. Forbundet ønsker å ha en ren sport med klare retningslinjer og visjoner for antidopingarbeid. NCF har som mål å forankre antidopingarbeidet i klubbene og fokusere på antidoping i alt de foretar seg (NCF, u.å.).

3.0 Teoretisk bakgrunn

I dette kapitlet vil det teoretiske rammeverket, *sensemaking teori*, som anvendes i studiet bli representert. Sensemaking teori vil bli brukt for å belyse hvordan de ulike aktørene oppfatter arbeidet rundt compliance i forebygging av doping. Jeg vil bruke sensemaking i et sosiologisk perspektiv. Sensemaking teori omhandler hvordan organisasjoner oppfatter seg selv i forhold til omgivelsene og hvordan de således responderer på omgivelsene (Weick, 1995). Teorien vil være med på å belyse hvordan særforbundene oppfatter seg selv og deres antidopingarbeid. Cornelissen (2012:118) definerer sensemaking som:

"Sensemaking refers to processes of meaning construction whereby people interpret events and issues within and outside their organizations that are somehow surprising, complex or confusing to them".

Sensemakingteorien tre viktigste aspekter er hvordan vi oppfatter, tolker og handler (Weber & Glynn, 2006). Jeg ønsker med dette å bruke sensemaking som et verktøy for å forstå hvilke faktorer som påvirker og avgjør særforbundenes tanker, tolkninger og handlinger. Jeg vil starte dette kapitlet med å forklare sensegiving og vise forskjellen mellom dette og informasjon. Deretter forklarer jeg teorien sensemaking.

3.1. Sensegiving

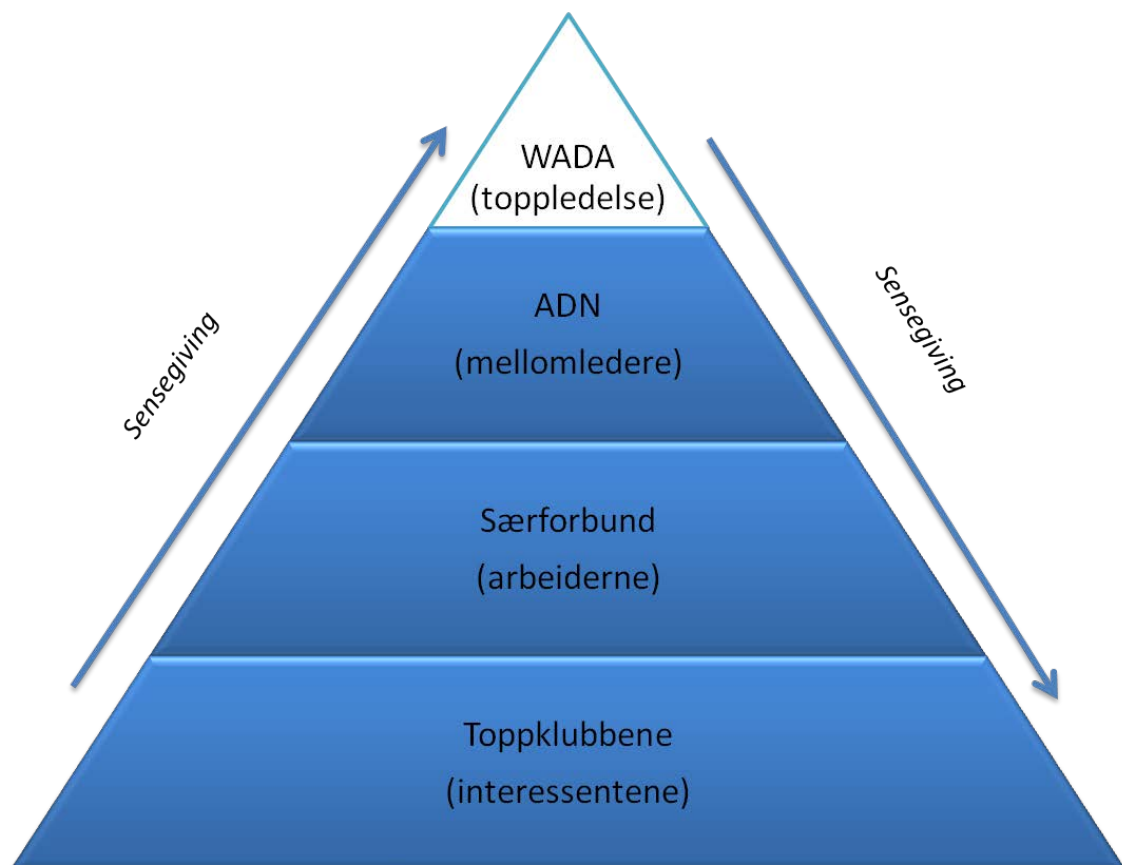
Sensegiving tar utgangspunktet i hvordan mennesker forsøker å påvirke en annen person sin tolkning og mening (Gioia & Chittipeddi, 1991). Videre definerer de sensegiving som:

"The process of attempting to influence the sensemaking and meaning construction of others toward a preferred redefinition of organizational reality" (s.442).

Med denne definisjonen mener de prosessen som er knyttet til å påvirke andres sensemaking i samme retning som en selv ønsker. Sensegiving er en måte å påvirke sensemaking (Maitlis & Lawrence, 2007). I en sensemakingprosess vil det variere mellom hvem som er sensegiveren. I denne oppgaven er det flere som kan være sensegivere: WADA, ADN, særforbund, toppklubber og utøvere. I oppgaven vil jeg ta

utgangspunkt i at WADA opptrer som en sensegiver ovenfor ADN og ut fra dette konsentrere meg om mine hovedaktører som er ADN, særforbund og toppklubber.

Videre skriver Gioia og Chittipeddi (1991) at sensegiverne vil i begynnelsen av prosessen være toppledelse og mellomlederne. Senere i prosessen vil arbeiderne i organisasjonen og interessentene være sensegivere. Deretter vil det gå fra mellomledere og tilbake til toppledelsen. En slik prosess er tilbakevendende. Det vil si at alle leddene i organisasjonen vil igjennom prosessen opptre som sensegivere.

Figur 1: Oversikt over de ulike aktørene i en sensegivingprosess. Basert på Gioia & Chittipeddi sensegivingprosess (1991) Pilene indikerer sensegivingen som blir gjennomført gjennom de ulike fasene. Oppgaven tar utgangspunkt i at WADA opptrer som sensegiver ovenfor ADN.

I dette tilfellet kan vi se på WADA som den øverste sensegiveren. ADN vil fungere som mellomledelsen og være en sensegiver til særforbundene. Videre vil toppledelsen i særforbundene være sensegivere. Gjennom prosessen vil personene med ansvarsområde for antidoping, landslagsledelsen, lederne i toppklubbene og utøvere fungere som sensegivere. Deres meninger vil igjen gå tilbake til toppledelsen siden sensemaking og sensegiving er en tilbakevendende prosess (Weick, 1995).

Gioia og Chittipeddi (1991) har delt opp sensgivingprosessen i fire faser. Vi kan ta utgangspunkt i e-opplæringsprogrammet til ADN, "ren utøver". Opplæringsprogrammet tar utgangspunkt i WADA sin kode. Med deres sett av regler og punkter om opplæring har ADN utarbeidet et opplæringsprogram. Dette vil da være første fase.

Opplæringsprogrammet er for ledere, trener og utøvere i idretten. Dette var et program alle idrettsansvarlige i ADN måtte sette seg inn i og forstå. I andre fase fungerer de ansatte i ADN som sensegivere. Gjennom møter med særforbundene presenterer de opplæringsprogrammet. I denne fasen er ADN avhengig av at særforbundene og de som er berørt av endringene ser på dette som et viktig arbeid, at dette opplæringsprogrammet er et interessant tiltak. Hvis ADN ikke karer å dele denne visjonen med særforbundene, vil dette heller ikke være et vellykket tiltak. Dette ser vi videre i den tredje fasen. Her er det særforbundet som fungerer som sensegivere ovenfor toppklubbene og utøverne. Når disse partene har funnet ut betydningen av dette tiltaket, er det deres tur til å være sensegivere. I den siste og fjerde fasen skal de som er blitt berørt (toppklubber/utøvere) av endringen få gi sin mening om det nye tiltaket. Gjennomfører de tiltaket? Hvorfor/hvorfor ikke? På bakgrunn av disse meningene kan ADN ta hensyn til dette og bruke dette i evalueringen av det nye tiltaket. Slik blir denne prosessen tilbakevendende.

En sensegiver ønsker ofte å få støtte av de personene som inngår i endringene. Dette må gjøres ved å kommunisere om endringene og sine egne tanker rundt dette (Rouleau, 2005). Gioia & Chittipeddi (1991) belyser også viktigheten av lederens engasjement i sensegivingen. Dette vil være med å påvirke utfallet. Når du som leder skal fungere som sensegiver er det viktig å ta hensyn til flere aspekter. Hver person har sine egne "rammer" som alltid vil være med å påvirke sensemakingen. Dette kan være erfaringer, historie, identitet, vaner og tidligere oppfatninger av hvordan noe skal/ikke skal være (Starbuck & Miliken, 2006). Det er hele konteksten rundt mennesket som styret dens tanker og handlinger (Weick, Sutcliffe & Obstfeld, 2005). Historien til NHF og NCF

er forskjellig når det gjelder doping. Dette er en viktig faktor å ta hensyn til når ADN skal opptre som sensegiver.

I denne oppgaven vil jeg bruke denne modellen for å se om ADN fungerer som en sensegiver. Klarer de gjennom en slik prosess å påvirke særforbundene til å tenke likt som seg? Samtidig er det viktig i denne oppgaven å skille mellom informasjon og sensegiving. Sensegiving er når ADN ønsker å påvirke utøvere og ledere i toppklubber og særforbund. Sensegivingen blir når ADN ønsker å påvirke hva særforbundene legger merke til og hvordan de tolker informasjonen de har mottatt.

Når ADN sender ut en brosjyre om "ren utøver" vil dette være informasjon som særforbundet mottar. Det er f.eks. i møtene ADN har med særforbundene at de vil fungere som sensegivere. Da kan de være med å påvirke (uten å pålegge) særforbundene til å gjennomføre "ren utøver" og utarbeide tiltak. Det viktigste sensegiveren kan gjøre er å fortelle hvorfor de gjør denne endringen, hvorfor de lager dette tiltaket og tankene bak det (Rouleau, 2005).

Det er også viktig å få med at informasjon er den største kilden til sensemaking. Organisasjonene er mottakere av en mengde informasjon. Dette krever en prosess som tolker, filtrerer og gir mening. Weick (1995) kaller denne prosessen for sensemaking. I mitt tilfelle vil prosessen ta for seg den informasjonen særforbund og toppklubber mottar fra ADN og hvordan de filtrerer dette og bruker det i sine handlinger. En organisasjon vil alltid møte stor stimuli (informasjon) fra omverdenen og overorganisasjoner som en tolker og oppfatter. WADA gir informasjon til ADN, som ADN tolker og oppfatter. Organisasjonen og individer filtrerer denne informasjonen, velger ut hva som er viktig og hva en vil lære av dette. Når organisasjonene/individene mottar mye informasjon kan dette skape tvetydighet som igjen kan føre til usikkerhet. Å velge ut hvilken informasjon som er viktigst kan ofte være vanskelig. Alle mennesker ønsker å gjøre denne usikkerheten så liten som mulig, de ønsker i større grad å skape en mening med denne informasjonen som igjen faller tilbake til sensemaking.

Når en organisasjon blir stilt ovenfor nye omstendigheter, oppstår det ofte en del spørsmål. Hva er dette? Hva betyr det? Hvorfor trenger vi det? (Choo, 1998). Når særforbund og toppklubber mottar informasjon fra ADN om WADC, opplæring og tiltak, kan det oppstå usikkerhet blant underorganisasjonene. Hva er dette? Hvordan bruker vi det? Hva er Ren utøver? Ved å se på hvordan informasjonen blir mottatt og

tolket i mine underorganisasjoner kan dette være med på å belyse deres sensemaking. Det er i denne fasen at ADN kan opptre som sensegiver. ADN har gitt informasjonen til særforbundene, men oppgaven blir å påvirke særforbundene slik at de tenker likt som ADN.

Vi tolker ofte informasjon basert på tidligere erfaringer. Informasjonen vi sitter igjen med da er den vi ønsker å lære av. Denne informasjonen tilegner vi oss basert på begreper og innlæring av teoretisk kunnskap. Boisot & Canals (2004) beskriver dette som informasjon som går gjennom det perseptuelle og konseptuelle filteret. Prosessen hvor en forsterker enkelte stimuli og har riktig oppmerksomhet som gjør at en klarer å selektere ut unyttig data er perseptuell (Starbuck & Miliken, 2006). Læringen i en slik prosess vil alltid være kontinuerlig. Filtrene til en person alltid vil endre seg ettersom en lærer mer og får nye erfaringer. Derfor vil en effektiv perseptuell filtrering forsterke den relevante informasjonen og selektere den irrelevante informasjonen. I en organisasjon kan en leder motta stimuli som en av arbeiderne filtrerer vekk. En leder kan også oppleve at arbeiderne mottar samme stimuli men på bakgrunn av sine "rammer" tolker og oppfater stimuliene på forskjellige måter (Starbuck & Miliken, 2006). I denne oppgaven kan det være interessant å se om ADN opptre som sensegiver i en slik prosess. Er det de ulike "rammene" til særforbundene som danner deres tolkninger, eller er det påvirkning fra ADN?

3.2. Sensemaking

Sensemaking er både en sosial og individuell prosess. Når vi prøver å finne en mening ved planlagte endringer med bakgrunn i våres egne automatiserte handle og tankemåter, er dette en individuell sensemakingprosess. Når vi gjennom sosialisering med andre mennesker som diskusjon, høre rykter og historier er det en sosial prosess som påvirker hvordan vi møter endringer og skaper en mening ut av det. Alt vi gjør i hverdagen skaper mening (Weick 1995; Gioia og Chittipeddi 1991). Vi møter nye utfordringer samtidig som vi opplever at etablerte ting forandrer seg. For eksempel: ADN kommer opp med nye tiltak ovenfor toppidrettsutøvere - "ren utøver". Weick (1995) skriver det er nødvendig med en god historie i sensemaking. Med en god historie mener han noe som bevarer troverdigheten og sammenhengen. Det må være noe som kjennetegner tidligere erfaringer og forventninger, noe som fanger følelse og tanke. Cornelissen

(2012) beskriver sensemaking som prosesser hvor mennesker tolker hendelser og problemer innenfor og utenfor deres organisasjoner som en eller annen måte er overraskende, kompleks eller forvirrende.

Weick`s (1995) teori om sensemaking er et forsøk på å forklare hvordan noe skaper mening. Sensemaking fokuserer på samspillet mellom handling og tolkning, snarere enn påvirkningen av evalueringen av de valgene vi tar (Weick et. al., 2005). Teorien tar for seg hvordan mennesker konstruerer det de har konstruert, hvorfor de gjør det og hvilken effekt dette har (Weick, 1995). Jeg vil bruke denne teorien på å forklare hvordan de ulike organisasjonene i idretten oppfatter ADN og deres eget antidoping arbeid knyttet til opplæring og forebygging. Hvordan oppfatter de arbeidet rundt opplæring av toppidrettsutøvere og hvordan utøver de dette selv.

"The leader is sensegiver". I denne oppgaven er WADA og ADN sensegivere og det er SF, landslag og klubber som skal tolke (Thayer, 1988). Når en endring skal innføres i en organisasjon, er det som regel en gruppe som skal arbeide frem et forslag. Dette er ofte en toppledelse som har en klar mening om hvilke endringer som må skje og hvorfor denne endringen skjer. Personene som arbeider under denne toppledelsen og som skal gjennomføre denne endringen er mottakere for denne endringsprosessen. Disse personene må skape seg en forståelse av hva endringen går ut på. I denne fasen er det tydelig at oppfattelsen og tolkningen til de ulike personene er ulik i forhold til hvilke rolle de har og hvilke verdier og historier som preger deres identitet. Det er også i denne fasen at en kan se hvordan ulike grupper og nivåer i en organisasjon tolker forskjellig (Weick 1995; Gioia og Chittipeddi 1991). I et forskningsarbeid basert på endringer på et universitet utført av Gioia og Chittipeddi (1991) viste det seg at ved endringer i organisasjonen var det tvetydighet ved hva endringen egentlig gikk ut på. Det var tvetydighet blant både ledelsen og de ansatte om hvilken rolle de ville ha i endringsprosessen, hvordan de ville bli påvirket av den. Denne prosessen definerer Gioao og Chittipeddi (1991) for sensemaking.

Sensemaking er med på å lete etter forklaringer og svar på hvorfor organisasjoner (i denne oppgaven særforbundene) følger/ikke følger strukturer og systemer. Selv om ADN har en virksomhetsplan, mål og tiltak i forhold til forebyggingsarbeid og opplæring så er det ulikt hvordan de ulike gruppene tolker disse. Det kan finnes mange planer og mål, men i bunn og grunn er det hvordan disse blir tolket som teller.

3.3. Sensemakingprosess

Choo (1998) definerer sensemaking som en prosess for å gi mening - "a process of making sense". Med dette mener han at organisasjonen velger og blir enig om et sett av meninger/tolkninger som begrenser tvetydigheten til informasjonen de mottar fra omgivelsene rundt seg. I en slik prosess kan derfor ulike særforbund komme opp med egne tolkninger og meninger slik at det skal være lettere for utøverne og forstå hvilket arbeid de gjør. Sensemaking oppstår ofte når det er en endring i organisasjonen (Choo, 1998). Organisasjonene spør seg hva kreves til å få til denne endringen? Hvorfor skjer denne endringen? En slik prosess kan også starte når ADN oppfordrer særforbundene til å gjennomføre opplæring av toppidrettsutøvere. Det finnes allerede regler som alle utøvere må følge. Hva med opplæring av disse utøverne? Ved en slik prosess kan det oppstå forstyrrelser innad i organisasjonen. Hvem skal ha ansvaret for dette? Hvorfor må vi gjennomføre dette?

Weick (1995) skriver når en endring oppstår er det individene i organisasjonen som må forstå hva som er oppstått og avgjøre hvor viktig denne endringen er. Synes særforbundene at antidopingarbeid er viktig? Synes de opplæring av toppidrettsutøvere er viktig? Gjennom denne prosessen forsøker organisasjonen å undersøke endringene nærmere og rangerer hva de synes er viktigst i en slik endring. Denne rangeringen påvirker igjen omgivelsene som i denne oppgaven blir landslag og toppklubber (Choo, 1998).

Weick (1995) beskriver sensemaking som en sosial prosess om hvordan individer oppfatter seg selv og hvordan de skaper mening ut fra omgivelsene. Han beskriver sensemakingprosessen gjennom syv aspekter. Disse syv aspektene er med å forklare hva sensemaking er, hvordan det fungerer og hvordan det kan mislykkes. De syv aspektene er (Weick, 1995):

1. Grounded in identity construction

Det første aspektet til Weick tar utgangspunkt i om sensemakingen har grunnlag i identitetsskapningen til organisasjonen/personen. Sensemakingprosesser er avhengig av en identitet og er selvreferensiell. Hvordan personen tolker og er fornuftig avhenger av personens egen identitet og hvordan andre påvirker identiteten. Som person vil du alltid stå ovenfor et valg med ulike alternativer og ulike forklaringer. Som Choo (1998)

beskriver så er vi personer forskjellige og vi ser på miljøet rundt oss avhengig av hvilke verdier, historie og erfaringer vi har.

Hva betyr antidoping for personene med ansvar for antidoping og opplæring? Svaret på dette kan bli helt forskjellig fra person til person ettersom de kan ha en ulik bakgrunn og ulike erfaringer som gjør at de tolker antidopingarbeid annerledes. Identiteten til de ulike personene med ansvarsområdet for antidopingarbeid vil styre store deler av en slik prosess. Vi kan også i denne sammenheng trekke inn organisasjonen identitet.

Organisasjoner har også ulike historier og verdier som vil prege en tolkning. NHF og NCF har en ulik historie når det gjelder dopingskandaler Dette kan være med å prege de valgene særforbundene gjør når de tolker.

2. Retrospective

Det andre aspektet sier at sensemakingen er retrospektiv. En vet ikke hva en har gjort før man har gjort det (Weick, 1995). Etter en prosess kan en være tilbakeskuende og evaluere handlingene som en har gjort. Enkelte ganger etterlyser en mer informasjon for å kunne ta beslutninger. I enkelte tilfeller er det ikke alltid informasjonen det kommer an på, men verdiene og prioriteringene de enkelte organisasjonene har. Personer synes å se tidligere handlinger mer rasjonelt organisert enn nåværende og fremtidige hendelser. Den retrospektive sensemakingen sletter ofte de negative resultatene av en handling (Starbuck & Miliken, 2006). Er det en kultur i organisasjonen som gir rom til å reflektere over hvorfor vi handler som vi gjør? For en organisasjon kan det være nyttig å opprette nettverk innad i organisasjonen hvor en har møter og en kan danne seg ny kunnskap. Finnes det slike nettverk i særforbundene? Har de enkelte nøkkelpersonene med ansvar for antidoping et nettverk rundt seg som gjør at de danner seg ny kunnskap, samt like verdier? Det er viktig at disse nøkkelpersonene ser en mening i det arbeidet de gjør. Hvordan tolker særforbund, landslag og toppklubber tiltak som er blitt gjort? En slik evaluering er basert på hvordan de tolket og gjennomførte tiltakene. Det å kunne gå tilbake å se på hvorfor gjorde vi det slik er en viktig del av sensemakingen.

3. Enactive of sensible Environments

Det tredje aspektet sier om sensemakingen er påvirket av omgivelsene. Individene og organisasjoner danner sine egne miljøer og omgivelser som kan være med på å begrense deres handlinger. Handling er nødvendig for sensemaking. En organisasjon produserer ofte det miljøet de er i (Weick, 1995).

Choo (1998) beskriver hvordan organisasjoner oppfatter seg selv i gitte omgivelser og hvordan de som organisasjon responderer på omgivelsene. Uansett hvor liten en organisasjon er så vil en alltid ta hensyn til forventede reaksjoner fra omgivelsene eller andre i organisasjonen. Selve sensemakingen starter når det forekommer en endring i organisasjonens omgivelser som resulterer i forstyrrelser i flyten av erfaringer som rammer organisasjonens medlemmer.

ADN sine retningslinjer og planer kan bli tolket på bestemte måter ut fra den kulturen som gjelder ved de ulike særforbundene. Et særforbund kan være opptatt av det medisinske og testingen rundt doping og ser på dette som antidopingarbeid. Et annet særforbund kan være opptatt av opplæringsprogrammer og holdningsskapende arbeid. Omgivelsene til et særforbund kan være NIF, ADN, toppklubber, idrettslag, sponsorer. Er disse omgivelsene med å påvirke valgene til særforbundet? Omgivelsene til et særforbund kan også være sponsorer. Hvilke forventninger har disse sponsorene? Tenker de kun marked og penger, eller ser de også på fair-play? Er det pengene som styrer hvilke valg særforbundene gjør?

4. Social

Sensemaking er en sosial prosess. Organisasjoner er sosiale ved at de har et nettverk av delte betydninger som opprettholdes gjennom utvikling og bruk av felles språk. I en organisasjon hvor personene ser hverandre hver dag blir det dannet et miljø og en felles måte å arbeide på (Weick, 1995). Når en leder skal ta et viktig valg i organisasjonen må en også ta hensyn til de ansatte. I bunn og grunn er det de ansattes erfaringer, tolkninger og verdier som er med på å påvirke valgene. Miljøet i organisasjonen kan ofte være ambivalent. Ettersom hvilken avdeling du arbeider i organisasjonen vil dette påvirke de ulike meningene og tolkningene. En leder må ta hensyn til alle disse ulike tolkningene samtidig som det er viktig at organisasjonen må velge å bli enige om et sett av meninger

og tolkninger som gjør at det blir mindre tvetydighet innad i organisasjonen (Choo, 1998).

I organisasjonen kan det bli dannet stereotyper. Dette gir normer og etiketter på hvordan en skal være å handle i organisasjonen. Denne stereotypen gir oss en informasjon og en rolle i organisasjonen. Disse stereotypene gjør at organisasjonen lettere kommuniserer. Hvis organisasjonen har effektive stereotyper danner dette et hensiktsmessig handlingsmønster (Starbuck & Miliken, 2006). En kan ta lunsjen som et eksempel, her er det et sosialt samvær og som oftest en meningsutveksling. Denne tiden er med på å prege organisasjonens kultur som igjen preger den sosiale prosessen.

5. Ongoing

Sensemaking starter eller stopper aldri, den er en kontinuerlig prosess. Forandringer skjer hele tiden og dette er med på å skape en forstyrrelse. Denne forstyrrelsen kan være med å fremkalle tanker og en vil reflektere over dette før en handler igjen. Som person ønsker en å finne en løsning før en handler. Denne forstyrrelsen kan også skape en refleksjon over hvorfor velger vi som vi gjør.

ADN, særforbund, landslag og klubber er hele tiden i en sensmakingprosess. De blir hele tiden introdusert for nye lover og regler og det blir satt i gang tiltak. Enkelte av disse lovene kan virke forstyrrende for enkelte. Dette vil være med å skape en prosess som igjen skaper handlinger. Organisasjonene har hele tiden hatt et antidopingarbeid. De nye tiltakene danner ikke et nytt arbeid, det er heller en fortsettelse av det gamle arbeidet. Selv om disse forstyrrelsene kan oppfattes som uønsket, kan det også føre til seg noe positivt som at organisasjonen er nødt til å reflektere.

Når organisasjonen har skaffet seg nok kunnskap og forståelse, kan de handle ut fra dette. Handlingene som blir gjennomført påvirker igjen det eksterne miljøet, og sånn går det rundt i en sirkel (Choo, 1998). I en slik prosess mener Weick (1995) at de som er generalister vil finne raskere løsninger enn de som er spesialister. Den gruppen som er flinkest til å improvisere vil komme til en raskere løsning, som igjen vil føre til et større handlingsregister.

6. Focused on and by extracted cues

Det sjette aspektet sier at sensemakingen er fokusert gjennom utvalgte hendelser og stikkord. Som individ får vi en rekke signaler som vi må tolke. Vi har alle et filter, slik at vi velger selv hvilke vi vil tolke. I en organisasjon kan en tolke signaler annerledes enn i en annen organisasjon. Når WADA utarbeider et dokument vil ADN tolke dette dokumentet annerledes enn et annet land sin antidopingorganisasjon. Tolkningen til ADN vil igjen være med å påvirke hvordan de ulike særforbundene tolker dokumentet. De ulike særforbundene vil filtrere hva som er viktig, tolkningen vil bære preg av dette. Selv om tolkningene kan være forskjellige i de ulike særforbundene, så vil de alle bære preg av hvordan ADN tolket dokumentet i første grad. Igjen vil landslag og toppklubber bli påvirket av tolkningen til særforbundene.

Vi kan for eksempel se på e-læringsprogrammet til ADN. De ulike særforbundene vil tolke dette programmet ut fra hvilke erfaringer, holdninger og verdier de har. Enkelte særforbund kan også spørre seg om de har behov for et slikt program. Hvis de ulike særforbundene har ulik oppfatning og tro på dette programmet vil resultatet være annerledes i forhold til de særforbundene som har tro på dette programmet.

7. Driven by plausibility rather than accuracy

Det siste aspektet sier at sensemakingen kan være drevet av plausibilitet snarere enn nøyaktighet. I en sensemakingprosess så er det ikke nødvendig å skape presise og nøyaktige avgjørelser. Det er ikke detaljene som står i fokus, heller hvilke verdier og normer en skal følge etter. Verdiene vil alltid ligge til grunne i en slik prosess hvor en filtrerer ut hva en syns er viktigst. Siden det skjer forstyrrelser hele tiden er det ikke alltid tid til å være like nøyaktig hver gang. I enkelte situasjoner er vi nødt til å handle før vi har fått all den informasjonen vi ønsker å få. Samtidig vil denne handlingen bære preg av en reflektert og personlig forståelse. Dette kan også føre til at enkeltpersoner får et større eierskap til avgjørelsen.

Dette betyr at særforbundene ikke behøver å vite alle detaljene rundt ADN sitt e-læringsprogram. Det viktigste er at de vet at dette programmet er plausibelt i forhold til WADA sin kode og antidopingpolicy.

Oppsummering

I denne oppgaven tar den teoretiske tilnærmingen utgangspunkt i sensemaking og sensegiving. Teorien er et forsøk på å forklare hvordan noe skaper mening.

Sensemakingteoriens viktigste aspekter er hvordan vi oppfatter, tolker og handler.

Sensemaking vil være med å forklare hvordan de ulike aktørene oppfatter arbeidet sitt i forhold til WADA's krav om opplæring. Sensemaking er både en individuell og sosial prosess. Sensegiving tar utgangspunktet i hvordan mennesker forsøker å påvirke en annen person sin tolkning og mening. Sensegiving er en måte å påvirke sensemaking.

ADN sin sensegiving kan påvirke særforbundenes sensemaking. En sensegiver må kommunisere og være engasjert for å påvirke andres meninger. Målet med sensegiving i organisasjoner er å ha felles mål.

I denne oppgaven bruker jeg sensemaking og sensegiving for å forstå hvorfor særforbundene arbeider slik de gjør. Jeg ønsker å se om ADN opptrer som sensegiver og om deres sensegiving har en sammenheng med særforbundenes tolkninger av arbeidet rundt opplæring.

4.0 Metode

I denne oppgaven er målet å belyse to særforbund sitt antidopingarbeid i forhold til opplæring av toppidrettsutøvere. Analysen er basert på en kvalitativ undersøkelse som hører til tradisjonene i casestudie. I kvalitativ forskning ønsker man så undersøke et sosiale fenomen, som i dette tilfellet er antidopingarbeidet de ulike særforbundene gjennomfører. Som verktøy er kvalitativt forskningsintervju blitt brukt. Dette er blitt brukt for å få en forståelse av hvordan særforbundene arbeider. Hvorfor de arbeider slik de velger å gjøre? I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for metodevalg, valg av utvalg, gjennomføring, kvalitetsvurderinger og avslutningsvis etiske refleksjoner rundt oppgaven.

"Vitenskapelig forskning er søken etter kunnskap og erkjennelse som tilfredsstillende de teoretiske og metodiske normer og regler som gjelder for den type forskning som bedriver" (Loland, 2000, s.6).

Dette kapitlet vil ta for seg den metodiske tilnærmingen som er blitt brukt i oppgaven. Denne tilnærmingen beskriver veien fra start til mål. Valg av hvilken metode en vil bruke i sin forskning er med på å forme hele arbeidsprosessen i ditt arbeid. Valget avgjør både hva jeg oppdager og på hvilken måte jeg oppdager det på (Halvorsen, 2008).

En kan benytte kvalitativ eller kvantitativ tilnærming. Ved en kvalitativ metode ønsker forskeren å gå i dybden og vektlegger betydningen av fenomenet, i en kvantitativ metode er det utberedelse og antall som blir vektlagt (Thagaard, 2010). I en kvalitativ tilnærming retter en seg ofte til få enheter, mens i kvantitativ ser en på store utvalg. Fordelen med en kvantitativ tilnærming er at den kan måle et stort antall menneskers meninger og reaksjoner ut fra et begrenset antall spørsmål. I denne oppgaven ønsker jeg å se og tolke hvordan organisasjoner tenker og handler. Jeg ønsker å få en bedre forståelse på hvorfor organisasjonen handler slik som de gjør. Den kvalitative tilnærmingen vil være et verktøy for å frembringe et sett av omfattende forklaringer og beskrivelser i den identifiserte konteksten (Huberman & Miles, 1994).

I lys av den teoretiske bakgrunnen vil det også være naturlig å velge en kvalitativ metode. I sensemaking ønsker en å se hvordan personer tenker og kommer frem til sine

valg (Weick, 1995). Dette kan jeg få en forståelse for ved å bruke en kvalitativ tilnærming. Jeg ønsker å få en forståelse av et sosialt fenomen og må derfor i min forskning bruke en kvalitativ metode for å få svar på min problemstilling (Thagaard, 2010). Når jeg velger en slik metode vil det si at jeg får en nær kontakt med informantene, derfor vil det være enkelte etiske utfordringer som kan dukke opp (Thagaard, 2010).

4.1. Studiets design

"Å designe en undersøkelse omfatter å planlegge undersøkelsens prosedyrer og teknikker - undersøkelsens "hvordan" (Kvale & Brinkmann, 2009, s.125).

4.1.1. Valg av design

Yin (1997) skriver at forskningsdesignet skal knytte forskeren til den virkelige verden hvor empirien skal innhentes. Derfor er det viktig å finne et mest mulig hensiktsmessig design som passer for denne oppgaven. Som forsker finner du et tema eller et problem i den sosiale verden som du ønsker å finne ut mer av. Det er dette som danner grunnlaget for problemstilling og plan over hvordan oppgaven skal bygges opp og arbeides med (Thagaard, 2010). En samfunnsvitenskapelig metode omfatter organisering og tolkning av data som bidrar til forskerens forståelse av det samfunnet han/hun lever i (Holme & Solvang, 1996). Hermeneutikken representerer en viktig inspirasjonskilde for samfunnsvitenskapelig forskning hvor forskeren i stor grad ønsker å forstå fremfor å forklare (Thagaard, 2010; Føllesdal & Walløe, 2000).

I dette studiet ønsker jeg å se på hvordan norske særforbund implementerer WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere. Med dette som bakgrunn var det viktig å velge en forskningsdesign hvor man kan sammenligne flere enheter. Hensikten med studiet er å kunne gi grunnlag for teoretiske interessante sammenligninger mellom særforbundene. Videre vil jeg presentere hvilke design og forskningsmetoder som ble brukt under dette studiet.

4.2. Casestudie

Hovedtema i studien er opplæring av toppidrettsutøvere i norske særforbund. For å avgrense oppgaven valgte jeg ut to særforbund. Problemstillingen i dette studiet tar for seg et regelverk utarbeidet av WADA, som skal være implementert i norske særforbund:

"På hvilken måte implementerer norske særforbund WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere?"

Yin (1994) skriver at casestudie er et viktig verktøy hvis en ønsker og utforske et utvalgt område som kan beskrive helheten av fenomenet. Utvelgelsen av denne case og utvalg skjedde på bakgrunn av at ADN har satt i gang en rekke tiltak som er rettet mot opplæringen av toppidrettsutøvere. Ettersom det er særforbundenes ansvar å følge opp dette ville det være interessant å se hvordan særforbundene arbeider, og hvorfor de gjennomfører de handlingene de gjør. Norge og ADN er en ledende posisjon innenfor antidopingarbeid, men dette betyr ikke at alle særforbundene har implementert de nye tiltakene om opplæring. Med utgangspunkt i problemstillingen og formålet med studiet vil en casestudie være det med hensiktsmessige å bruke som forskningsstrategi. En casestudie vil være mest hensiktsmessig når forskeren skal samle inn mye informasjon om få enheter. Dette er også sentralt i min studie hvor mitt utvalg består av få personer som har ulike roller i forhold til antidopingarbeid og opplæring. Yin (1994) skriver at styrken ved casestudiet er å kunne benytte seg av flere ulike kilder som bevis. I dette studiet hadde utvalget gi meg informasjon om opplæring, samtidig som de var fra ulike ststeder.

Innenfor casestudier finnes det tre ulike strategier: beskrivende, utforskende eller forklarende (Yin, 1994). I dette studiet er formålet å forstå og forklare hvordan særforbundene tolker tiltakene og retningslinjene av opplæring av toppidrettsutøvere. Når problemstillingen innebærer ordene "hvordan" og "hvorfor" er dette ofte en forklarende strategi. I min problemstilling finner man verken "hvorfor" eller "hvordan", men i løpet av arbeidet innebærer det flere typiske casespørsmål som: *hvorfor arbeider særforbundene ulikt?* På bakgrunn av dette er strategien i casestudiet forklarende (Yin, 1994).

Yin (1997) deler inn casestudiet i to kategorier: en singel case og flere case (komparative case). Dette studiet tar for seg et bestemt tema: opplæring, men det blir sammenlignet i to særforbund. På grunnlag av dette er dette studiet en komparativ studie hvor en sammenligner to saker. Ved å velge to særforbund i stedet for ett får jeg en mer detaljert forståelse og forklaring.

4.3. Metodevalg - kvalitativ metode

En kvalitativ tilnærming blir delt opp i fire kategorier: observasjon, intervju, tekstanalyse og bilde/videoanalyse. Intervju er i størst grad min informasjonskilde, men også noe dokumentanalyse. Bakgrunnen til at jeg valgte intervju er fordi i min studie ville jeg få en forståelse på hvordan særforbundene og klubbene tenker og handler når det gjelder opplæring av antidoping. På grunnlag av den teoretiske bakgrunnen ble intervju det mest relevante å bruke for å få en god forståelse på hvordan de enkelte personene tenker og handler ut fra dette. Dette er informasjon en ikke kan få gjennom dokumentanalyse og observasjon. Dokumentanalysene brukte jeg til å supplementere intervjuene der det var mulig. I denne prosessen fant jeg også ut at det ikke eksisterer informasjon om antidopingarbeid i enkeltes særforbund og klubbers dokumenter. Dette vil bli drøftet i diskusjons og analyse kapitlet.

4.3.1. Kvalitativt intervju

Kvale og Brinkmann (2009) skriver hvis du vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt, hvorfor ikke spørre dem? Formålet mitt var å se hvordan de ulike intervjuobjektene tenker og ut fra dette handler, noe som kjennetegner det kvalitative intervju (Kvale & Brinkmann, 2009).

Et kvalitativt forskningsintervju kan sees på som en samtale med en viss struktur og hensikt. Et slikt intervju inneholder også en bestemt metode og spørreteknikk slik at en får en dypere forståelse av det gitte tema (Kvale & Brinkmann, 2009).

I min studie følte jeg at intervjuobjektene følte seg fortrolige med meg selv når jeg stilte noen spørsmål som kan oppfattes sensitive. Doping i seg selv kan være et sensitivt tema, derfor var det viktig å skape en trygghet i intervjusituasjonen. Både før og etter intervjuet opplyste jeg om at intervjuet var konfidensielt og at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet.

Et intervju kan formes på ulike måter. Når et intervju er preget av lite struktur og bare hovedtemaene er satt på forhånd kaller vi dette for en samtale. Dette kan sees på som en åpen samtale hvor informanten kan dele sin historie og forskeren kan følge opp med spørsmål underveis på temaer som er viktig. På den andre siden så kan intervjuet være preget av et relativt strukturert opplegg, hvor alle spørsmålene er utformet på forhånd og

en følger noenlunde en slavisk liste. Dette kaller vi et strukturert intervju. Den tredje formen for intervju er et delvis (semi) strukturert intervju. Dette er den formen som blir mest brukt i kvalitativ forskning. I denne formen har forskeren laget en guide med de temaene og spørsmålene som er ønsket å få svar på, men rekkefølgen på temaene blir bestemt underveis. Her er det også rom for at informantene kan fortelle sin historie samtidig som en får svar på de ulike temaene underveis.

Jeg brukte et semistrukturert intervju når jeg skulle innhente informasjon. Jeg hadde på forhånd satt opp temaer og noen spørsmål som jeg ønsket svar på. Samtidig var jeg åpen for å la informanten fortelle, slik at jeg underveis kunne komme med spørsmål. Fordelen ved å bruke denne strukturen er at jeg kunne følge informantens fortelling samtidig som jeg sørget for å få den informasjonen jeg trengte. Ulempen med denne strukturen er at den blir veldig fleksibel. Informanten kan komme opp med temaer som ikke er planlagt eller nødvendig for datainnsamlingen. Dette kan skape mye unødvendig arbeid under transkriberingen av datainnsamlingen.

4.3.2. Utvalg

Et avgjørende element i undersøkelsen er ved utvelgelsen av undersøkelsesenheter (Holme & Solvang, 2004). I mitt prosjekt ønsket jeg å komme i kontakt med de personene som hadde ansvar for antidopingarbeid og ansvar for opplæring av utøvere i sin idrett. Personene jeg søkte måtte ha egenskaper og kvalifikasjoner som var strategisk i forhold til formålet med oppgaven. Som Thagaard (2011) beskriver å velge ut informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen og oppgavens teoretiske tilnærming. Derfor hadde jeg flere samtaler med ulike personer i særforbundene, ADN og lagene for å komme til rett person som satt med dette ansvaret. Enkelte steder var dette en lett oppgave ettersom de hadde tydelig rollefordelinger, andre steder ble jeg satt over til ulike personer i ulike roller siden det ikke var noe fastsatt hvem som hadde ansvaret for antidopingarbeid. Målet med oppgaven er å få en dypere og mer fullstendig forståelse av det fenomenet som blir forsket på. Derfor er utvelgelse av informanter svært viktig. I følge Holme & Solvang (1996) kan feil utvelgelse av informanter gjøre hele undersøkelsen verdiløs.

Problemstillingen i min oppgave omhandlet særforbundene og personer som arbeider med antidopingarbeid og opplæring av toppidrettsutøvere. Mitt utvalg bestod av de personene i ADN som har ansvaret for sykkel- og håndballsporten. I særforbundene bestod mitt utvalg av de personene som har ansvaret for landslagene (toppidrettsutøvere) og ansvaret for opplæringen av disse utøverne. Videre kontaktet jeg en toppklubb i hver av idrettene. Begge toppklubbene jeg valgte ut er representert av utøvere på landslag og hever seg høyt internasjonalt. Personen fra toppklubben i håndball var medisinsks ansvarlig og stod for opplæringen av utøverne. Personen fra toppklubben i sykkel, var teamadministrator som stod for kontakten med ADN og ansvaret for opplæringen av utøverne. I forhold til min problemstilling kunne dette utvalget gi meg gode svar og en god oversikt. Dette utvalget representerte de ulike leddene i arbeidet rundt opplæring av antidoping og hadde ulike bakgrunner knyttet til idretten sin. Dette vil jeg si styrker oppgaven ettersom en fikk frem flere synspunkter i forbindelse med antidopingarbeidet. Til sammen intervjuet jeg 6 stk. Som tidligere skrevet hadde de ulike roller, men til felles satt de med ansvaret for opplæring og forebygging av utøvere i sin idrett.

4.3.3. Gjennomføring av intervjuene

Det er viktig å legge ned et godt arbeid når man utarbeider spørsmål til et semistrukturert intervju. Med en god intervjuguide kan en få et godt utbytte av intervjuet. Før jeg startet intervjuene utarbeidet jeg en mal med de ulike temaene jeg ønsket å snakke om i intervjuene. Ut fra denne malen lagde jeg ulike intervjuguider siden informantene hadde ulike ståsteder: særforbund, landslag, klubb og antidopingorganisasjon. Intervjuguiden inneholdt overordnede temaer og underordnede spørsmål ut fra malen jeg hadde. Denne malen tok utgangspunkt i oppgavens teoretiske tilnærming. Jeg hadde laget spørsmål som gjorde at informantene måtte reflektere over temaene jeg hadde satt opp. Intervjuguiden ble et nyttig verktøy for meg for å sammenligne svarene, men det var også rom for åpne spørsmål der svarene kunne bli ulike. Jeg startet hvert intervju med: *hva er antidoping for deg?* Jeg fikk mange ulike svar på dette spørsmålet, samtidig var det flere av intervjuobjektene som svarte på flere spørsmål i dette svaret. Som et i et semistrukturert intervju hadde da informanten mulighet til å fortelle, jeg kunne følge opp med flere spørsmål underveis. Jeg spurte også i begynnelsen om deres rolle i organisasjonen, noe som gjorde at informantene

kunne fortelle om seg selv uten å måtte reflektere så mye. Dette førte til at informantene ble betydelig tryggere i intervjusituasjonen.

Før intervjuene hadde jeg opparbeidet meg god kunnskap om de ulike særforbundene og deres antidopingpolitikk. Dette gjorde jeg for å få en viss respekt og skape en god relasjon med de personene jeg intervjuet. Jeg startet hvert intervju med å prate litt om prosjektet mitt. Jeg fortalte kun kort om dette, slik at intervjuobjektene ikke skulle bli for påvirket av min oppgave. Dette var med på å skape en god begynnelse på intervjuet. Ettersom dette tok jeg for med de ulike temaene på intervjuguiden. Intervjuguiden sørget for at de ulike temaene og spørsmålene ble besvart, samtidig som det var rom for å stille individuelle spørsmål underveis som gjenkjenner et semistrukturert intervju (Thagaard, 2011). De fleste informantene viste et positivt engasjement og stor interesse for mine spørsmål. Gjennom intervjuene kom det frem mange interessante opplysninger som gjorde at jeg fikk nye spørsmål som ble tatt med videre til andre intervjuer. For å få sammenlignet svarene på en best mulig måte til en analyse, så stilte jeg alle spørsmålene med likt begrepsbruk. Jeg hadde lagt opp intervjuguiden slik at det kom naturlige pauser, slik at informantene og jeg kunne reflektere godt over temaene. For meg ble det viktig med disse pausene, de gjorde slik at jeg kunne tenke hvordan jeg ville intervjuet skulle gå videre. Når jeg gikk over på et nytt tema markerte jeg dette ved å fortelle at jeg byttet tema slik at det ikke ville bli noe forvirring hos informanten. Underveis i intervjuet ga jeg positive tilbakemeldinger som gjorde at informantene ble motiverte og trygge til å utdype svarene sine.

Et problem som kunne oppstå underveis siden jeg forsker på dopingpolitikk, er at informantene fortalte det jeg ønsket å høre ut fra mine egne synspunkter.

Antidopingpolitikk i Norsk idrett består av en felles verdi av å ha en ren idrett og et ønske om å fremstå som "ren." Jeg følte under intervjuene at informantene startet med å ville fremstå som "rene" og dette er ikke til å unngå ettersom informantens adferd blir preget av tema og relasjonen til Norsk idrett (Thagaard, 2011). Etter flere spørsmål følte jeg at alle informantene klarte å slippe seg litt løs og gi meg deres tanker rundt tema basert på sine egne forutsetninger.

4.3.4. Innsamling av data

Intervjuene ble gjennomført i en tidsperiode fra 17. desember 2011 til 14. februar 2012. Varigheten på intervjuet varierte fra 13 til 44 minutter. Bakgrunnen for ulik lengde på

intervjuene var at informantene ikke hadde mulighet til å bruke mer tid. Uten at dette påvirket informasjonen jeg samlet inn har jeg sett i etterkant. Det er ikke alltid de lengste intervjuene gir mest informasjon. Et intervju måtte jeg også gjennomføre på telefon, ettersom informanten var mye utenlands og ikke hadde mulighet til å møte meg. Ellers gjennomførte jeg de resterende intervjuene ansikt til ansikt, noe jeg syntes var viktig. For å kunne treffe informantene brukte jeg derfor noe tid til reising. Gjennomføringen av intervjuene opplevde jeg som god og informantene virket komfortable i situasjonen. I etterkant av intervjuene avtalte jeg med informantene at jeg kunne ta kontakt hvis det var noen spørsmål som var ubesvarte, noe samtlige intervjuobjekter stilte seg positive til. Jeg opplevde gjennomføringen av intervjuene som god.

Til sammen gjennomførte jeg 6 intervjuer med informanter fra mitt strategiske utvalg. Med tillatelse fra alle informantene brukte jeg diktafon på intervjuene. Dette brukte jeg for å kunne konsentrere meg fullt om informanten og få med meg kroppsspråk og reaksjoner på de ulike temaene og spørsmålene.

4.4. Databehandling og analyse

Alle intervjuene ble tatt opp på diktafon og ble transkribert i kort tid etter gjennomføringen. Gjennom transkribering blir den innsamlede informasjonen mer oversiktlig og lettere å analysere (Kvale & Brinkmann, 2009). Etter å ha transkribert intervjuet, hørte jeg gjennom intervjuet en gang til for å se at alle ord og setninger stemte. Dette gjorde også at jeg fikk en enda bedre innsikt og kjennskap til informasjonen som hadde blitt innhentet. Totalt utgjorde datamaterialet ca. 120 sider tekst. For å ivareta informantenes konfidensialitet ble datamaterialet oppbevart utilgjengelig for andre enn meg. Når jeg var ferdig med å transkribere intervjuene startet jeg selve analysen av datamaterialet. En stor del av analysen gikk til å redusere og selektere informasjonen som var samlet inn. Deretter valgte jeg ut hvilken informasjon som var viktigst og som kunne gi meg svar på min problemstilling. Dette krevde en systematisk og grundig gjennomgang av datamaterialet som var transkribert

4.4.1. Koding og kategorisering

Når jeg skulle analysere de data jeg hadde samlet inn, leste jeg gjennom alle intervjuene en gang til. For å få en god oversikt over min datainnsamling måtte jeg nå kode tekstene. Det vil si å knytte ett eller flere nøkkelord til et tekstavsnitt slik at jeg senere

kunne identifisere uttalelsen. Videre kunne jeg nå dele teksten opp i kategorier bestemt ut fra ulike temaer. Dette førte til en reduksjon av hele datainnsamlingen og jeg satt igjen med den informasjonen som er viktig for oppgaven. Denne prosessen ga meg en god oversikt over hvilken informasjon som var nødvendig videre i min oppgave. Dette gjorde også at jeg fikk en mer systematisk utvelgelse av utsagn som videre gir meg mulighet til å kvantifisere materiale (Kvale og Brinkmann, 2009).

Innenfor koding er det to hovednivåer som blir brukt: første - og andrenivå koding. Ved første nivå er meningen å bryte ned og redusere datamengden, dette kan også kalles for grovkoding (Hubermann & Miles, 1994).

Videre brukte jeg både teoretisk og tematisk koding. Jeg gikk ut fra det teoretiske rammeverket for min oppgave og brukte forskningsspørsmålene til å selektere datamaterialet. Videre er det andrenivå koding som også kalles for mønsterkoding. I denne prosessen samler man sammen empiriske funn fra første nivå koding i mindre temaer. I min oppgave brukte jeg kun første nivå koding fordi jeg følte gjennom teoretisk og tematisk koding ikke behøvde å gå dypere inn i materialet.

4.5. Kvalitetsvurderinger

4.5.1. Reliabilitet

Thagaard (2010) beskriver reliabilitet kan knyttes til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte. Reliabilitet har med forskningsresultatens konsistens og troverdighet å gjøre (Kvale & Brinkmann, 2009). Videre skriver de at reliabilitet behandler ofte i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere. Det er enklere å måle graden av reliabilitet i en kvantitativ forskning der en bruker måleinstrumenter som kan vise til like resultater uavhengig av hvem som måler. I en kvalitativ forskning er dette vanskeligere å oppnå siden informantens uttalelser kan være ulik fra gang til gang. Ved å gi en konkret og spesifikk rapportering av fremgangsmåtene mine ved innsamlingen og analyse av data kan dette argumentere for reliabilitet (Thagaard, 2010).

I min studie ble reliabiliteten sikret ved å stille like spørsmål til informantene. Det er viktig å få frem at jeg hadde 3 ulike intervjuguidere i utgangspunkt av informantens

rolle i antidopingarbeidet. Ved siden av dette brukte jeg "båndopptaker" slik at det ble en nøyaktighet av den informasjonen som ble innhentet. Gjennom diktafonen kunne jeg få med både tonefall, pauser og ordbruken. De nonverbale uttrykkene ble ikke registrert gjennom dette, men kommer frem i mine notater. Nøyaktigheten av transkriberingen kan også påvirke påliteligheten i min oppgave. Dette gjorde jeg ved og først transkribere intervjuet samme dag som jeg hadde gjennomført intervjuet. Deretter gjennomgikk jeg intervjuet en gang til for å se om jeg hadde fått med meg riktig gjengivelse av hva som hadde blitt sagt.

4.5.2. Validitet

Validitet er knyttet til tolkningen av data. Validitet handler om gyldighet av de tolkninger forskeren kommer frem til (Thagaard, 2010). Validitet blir definert som sannhet, riktighet og styrke (Kvale & Brinkmann, 2009). Silvermann (2006) skriver at en kan styrke sin validitet ved å gå kritisk gjennom analyseprosessen. Han skriver at forskningen burde være preget av en "gjennomsiktighet". Med dette mener han at forskeren tydeliggjør grunnlaget for fortolkninger ved å forklare hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjoner men kommer frem til (Silvermann, 2006).

Tidlig i mitt arbeid fokuserte jeg mye på teorikapitlet. Dette tok jeg utgangspunkt i når jeg utarbeidet intervjuguidene. Jeg fikk en god forståelse av temaet som jeg forsket på. Dette var også med på å skape en trygghet hos meg i intervjusituasjonen. Under intervjuene ga det meg en fordel hvis informantene var usikre på spørsmålene mine.

Som skrevet brukte jeg en semistrukturert intervju. Denne metoden setter et press på meg som intervjuer. Relasjonene mellom meg og de jeg intervjuet ville være med å påvirke dataene jeg samlet inn, derfor var det viktig at jeg var objektiv. Min rolle var å se og forstå historiene fra deres perspektiv, dette kan være vanskelig hvis en kjenner temaet godt fra før. Under intervjuet oppsummerte jeg ofte svaret for å sikre meg at jeg hadde forstått svaret riktig. Underveis spurt jeg også om intervjuobjektene om de kunne utdype svarene hvis jeg følte en tvetydighet rundt svaret. Dette gjorde jeg for å sikre at jeg hadde forstått de korrekte svarene og kunne derfor styrke min validitet.

4.5.3. Generalisering

Kvale og Brinkmann (2009) skriver at generalisering betegner spørsmålet om resultatene primært er av lokale interesse, eller om de kan videreføres til andre intervjupersoner og situasjoner. I casestudier kan dette være begrenset siden man studerer et for lite utvalg til å kunne generalisere. Yin (1997) skriver at det en generalisering av teorier vil gi en større mening i lignende forskning av samme fenomener.

Resultatene fra min oppgave kan gjenspeile seg i andre særforbund i Norge. Jeg tror en kan finne lignende funn i andre særforbund samtidig som man kan finne forskjeller. Dette blir kun å spekulere ettersom det er kontekstavhengig. Kvale og Brinkmann (2009) fremhever at kvalitativ forskning som oftest ikke består av store utvalg som resulterer i at denne type forskning ikke er like generaliserbart som kvantitativ forskning. Dette forekommer også som en vanlig innvending mot intervjuforskning, siden det er for få informanter til å kunne generaliseres. Igjen så er casestudier en strategi for å svare på spørsmål om hvordan noe skjer og oppleves.

4.5.4 Styrker og svakheter

Intervjuer er den viktigste kilden i denne oppgaven. Til tross for at jeg bare gjennomførte 6 intervjuer følte jeg at disse ga meg et bredt spekter av meninger og oppfatninger av dopingarbeidet i de ulike organisasjonene. Likevel kan det reflekteres over utvalget av informanter. Studien tar utgangspunkt i informantenes subjektive oppfatning av hvordan arbeidet blir gjort i organisasjonene. Det positive er at informanten kan ha gitt meg et bilde av virkeligheten i organisasjonen. Det negative kan være at informanten er organisasjonens unntak. Med dette mener jeg at informanten kan ha en ulik oppfatning av organisasjonen enn majoriteten i organisasjonen.

Det ene intervjuet måtte jeg gjennomføre via telefon siden informanten var ute på reise. Dette gjorde at jeg ikke fikk med meg kroppsspråket til informanten. Samtidig føler jeg at dette ikke vil ha stor betydning på oppgaven.

4.5.5. Min bakgrunn

Før prosjektet startet hadde jeg liten kjennskap til hvordan særforbundene gjennomførte sitt antidopingarbeid. Det var min interesse for antidopingarbeid som førte til at jeg ønsket å forske på dette. Temaene og problemstillingene ble diskutert og avklart med mine veiledere. Ettersom dette er mitt andre kvalitative arbeid kan dette være med å

påvirke det endelige resultatet. Dette så jeg spesielt under intervjuene. Selv om jeg hadde lest mye og tema og teori, fant jeg det lettere å stille oppfølgingsspørsmål etter jeg hadde gjennomført noen intervjuer. Som forsker i en intervjuprosess er det jeg som er "instrumentet" i forskningsprosessen (Kvale, 2006). For å styrke mine evne som intervjuer kunne jeg ha gjennomført flere testintervjuer. Derfor kunne resultatet blitt annerledes hvis det hadde vært en erfaren forsker som hadde gjort dette arbeidet.

4.6. Etisk refleksjon

De forskningsetiske komiteer utgav i 2006 "Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, teologi og juss". Disse retningslinjene er utarbeidet for å hjelpe forskere med å reflektere over sine etiske oppfatninger og holdninger. I begynnelsen av dette prosjektet startet utarbeidet jeg en prosjektplan. Dette er en grov skisse over studiets formål, metode, utvalg og forskningsområde. Denne prosjektplanen sendte jeg til Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (NSD). NSD er et kompetansesenter som veileder forskere og studenter i forhold til datainnsamling, dataanalyse, metode, personvern og forskningsetikk. Ved å sende prosjektplanen min til NSD ville dette sikre at studien ble gjennomført etter deres kriterier. Den godkjente søknaden ligger som vedlegg.

Jeg ønsker nå å gjøre noen etiske refleksjoner som jeg fant aktuelt for min studie. I studier hvor det oppstår direkte kontakt mellom forsker og informant er det svært viktig å respektere menneskeverdet. Jeg startet med å sende en mail til de aktuelle informantene hvor jeg spurte om tillatelse til å gjennomføre intervju. I min studie fikk informantene lese gjennom og skrive under på et informasjonsskriv om oppgavens tema før intervjuet startet. I dette skrivet skrev jeg at informantene ville bli anonymisert. Det kom også tydelig frem at informantene kunne trekke seg fra prosjektet uten at de behøvde å oppgi noe som helst grunn. Gjennom dette ble skriftlig informert samtykke innhentet. Alle informantene fikk også muligheten til å lese gjennom transkripsjonen av intervjuene da disse var gjennomført, noe ingen av informantene ønsket å benytte seg av. En av informantene ønsket å lese gjennom det de ble sitert på, samt konteksten rundt deres svar og godkjenne dette.

5.0. Resultater og diskusjon

Dette kapitlet vil ta for seg den empiriske delen av studiet. Datamateriale blir analysert, diskutert og drøftet opp mot prosjektets problemstilling og formål. Oppgavens problemstilling blir besvart gjennom 4 analysespørsmål som blir drøftet i en kronologisk rekkefølge. Jeg vil gjennom det første analysespørsmålet vise hvilke resultater jeg har funnet og beskrive særforbundenes tiltak og arbeid. Videre vil jeg bruke disse resultatene i en diskusjon hvor jeg svarer på de siste analysespørsmålene. Formålet med denne diskusjonen er å vise til ulike eksempler på hvordan det teoretiske bidraget kan sees i sammenheng med oppgavens problemstilling og at teorien er anvendelig. Som beskrevet er oppgaven problemstilling:

"På hvilken måte implementerer norske særforbund WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere?"

Problemstillingen besvares med utgangspunkt i følgende analysespørsmål:

1. Hvilke tiltak gjennomføres av norske særforbund for å etterleve WADA sine krav om opplæring? (kap. 5,1)
2. Hvilke faktorer beskriver forskjellen i norske særforbunds arbeid med opplæring av toppidrettsutøvere? (kap. 5,2)
3. Hvordan kan det forstås at ulike særforbund arbeider forskjellig med opplæring, tatt i betraktning at de er /ikke er en risikoidrett? (kap. 5,3)

5.1. Hvilke tiltak gjennomføres av norske særforbund for å etterleve WADA sine krav om opplæring?

Jeg vil nå ta for meg de to ulike idrettene og vise til mine resultater. Videre presenterer jeg ADN sine tiltak og avslutningsvis viser jeg til de største forskjellene mellom disse to idrettene.

5.1.1. Tiltakene i sykkelporten

NCF har utarbeidet et eget dokument som tar for seg deres antidopingpolicy. NCF har utarbeidet et eget slagord: *ren sykkelglede*. Dette bygger på at de ønsker at sykkelporten skal være ren og dette arbeider de for. Dette kommer tydelig frem i deres antidopingpolicy. Dokumentet tar for seg holdninger og hvordan de som særforbund ønsker å fremstå med en verdiprofil som et rent særforbund. Et annet punkt som kommer frem i dokumentet er kunnskap. NCF ønsker at alle utøverne skal ha kunnskap om antidopingspørsmål, noe de vil gi gjennom foredrag og samtaler. På grunnlag av dette gjennomfører NCF egne utøversamtaler med landslagsgruppene. I deres policy kommer det også frem at deres hjemmesider skal gjøre det enkelt for utøverne å finne frem til ADN og andre antidopings relaterte saker. På deres hjemmesider ligger det tydelige linker og det er lett å finne frem. NCF har også forpliktet alle som er i støtteapparatet og har deres servicelisens til å følge NCF, NIF og UCI's lover og dopingbestemmelser.

NCF er et av de særforbundene som har satt som krav til sine utøvere som konkurrerer i utlandet og på landslaget må ha gjennomført "ren utøver". Informanten fra NCF sier: *Et av kriteriene for å kjøre på landslag må man ha gjennomgått ren utøver eller den UCI har, som er veldig lik....så det har vært krav de to siste årene.*

En informant fra et norsk toppsykkellag kunne også fortelle at de sammen med NCF har satt som krav at alle deres utøvere skal være gjennom "ren utøver", videre fortalte informanten at alle utøverne hadde gjennomført dette tiltaket. Klubben har også en egen kontrakt med utøverne hvor det står tydelig at det er nulltoleranse for doping og bryter en disse reglene blir man sagt opp fra laget.

Informanten fra NCF holder foredrag for de aldersbestemte landslagene og toppidrettsgymnasene i Norge. Temaene på disse foredragene varierer. Kosthold var et viktig tema som ble diskutert. Informantene mente at kosthold var også en form for antidopingarbeid selv om det ikke er det første man tenker på når en snakker om

antidoping. Dette sier noe om tankegangen til NCF. For de er ikke antidoping kun noe medisinsk, hvilke midler er forbudte. Inntrykket er at de ser på antidoping som et større tema i flere forumer. Informanten presiserer dette med å si: *Det er også en egen kostholdsforelesning og da nevner vi jo og kommer innpå og diskuterer....så det er jo en form for antidopingarbeid det også.*

NCF anbefaler sine utøvere til å ha et sunt og variert kosthold i stedet for å bruke kosttilskudd. dette presiserer informanten fra NCF:

Vi vet at det er mange som bruker kosttilskudd, så spør vi hvorfor? ... Trenger du mineraler? Er du sikker? Hvis en lege sier at du trenger det, så kan du få det tilskuddet, men først må man endre kosten.

NCF trekker også frem beredskapsplanen de har laget hvis det skulle forekomme mistanke om doping eller en doping sak hvor NCF sine medlemmer er involvert. I denne beredskapsplanen er det punkter som tar for seg hvem som skal kontaktes og hvilke konkrete tiltak som skal settes i gang. Et viktig poeng i denne planen er hvordan utøveren som er blitt mistenkt/tatt skal oppfølges. Gjennom NCF fremstår de som et særforbund som tar seg av hverandre. Under intervjuet kom også dette frem som tema om hvordan man skulle ta vare på en utøver som ble mistenkt. Inntrykket var at NCF hadde brukt mye tid på å utarbeide denne beredskapsplanen og tenkt nøye gjennom hvert enkelt punkt.

NCF har i samarbeid med ADN siden november 2008 vært presentert som et rent særforbund. ADN beskriver dette samarbeidet som:

Jeg vet sykkel har titulert seg som rent særforbund, det var det første særforbundet som viste interesse for det for de syns rent idrettslag er bra og lurte på hva som skulle til for å bli et rent særforbund. Da hadde vi i utgangspunktet ikke noe konsept for det, men vi har vært mye i møte med sykkelforbundet og liksom funnet en plan og nå ser vi at det er så stor interesse for det med rent særforbund hos mange særforbund at nå har vi sett et behov for å få dette inn i enda tydeligere rammer. Så det er vel egentlig det nyeste på stammen og den er ikke helt 100 % i boks, men vi har fått hoveddrammene på plass og skal nå ut til flere særforbund som har meldt sin interesse.

Kort oppsummert så har NCF et krav om at alle som representerer deres forbund skal ha gjennomført "ren utøver." Forbundet holder foredrag på ulike nivå og gjennomfører utøversamtaler med sine landslagsutøvere. De har utarbeidet en egen antidopingpolicy og en beredskapsplan i tilfelle en doping sak skulle dukke opp.

5.1.2. Tiltakene til håndballsporten

NHF har ikke utarbeidet en egen antidopingpolicy, men skriver på sine hjemmesider at håndballen har heldigvis vært skånet for dopingproblemer. I samme avsnitt står det også at håndballen følger opp idrettsforbundets strenge og konsekvente linje med informasjon, holdningsskapning og prøvetaking i konkurranser og treninger. Under avsnittet med denne forklaringen står det: la oss holde håndballen fri for doping. Vi skal vinne på innsatsvilje og dyktighet (Andresen, 2008).

En ansatt fra NHF fortalte at de ikke hadde noen spesifikke tiltak. En gang i året gjennomfører de en gjennomgang av dopingregler og hvilke medikamenter som er lovlige. Ved siden av dette forsøker ledelsen rundt landslaget å holde foredrag før hvert mesterskap hvis det passer seg slikt. NHF kunne heller ikke vise til noen beredskapsplan ved en eventuell doping sak.

Tiltaket "ren utøver" var kjent hos NHF. Forbundet hadde hatt et foredrag rundt opplæringsprogrammet på landslagsamling. De fleste landslagsutøverne har gjennomført dette. På spørsmål om NHF har satt "ren utøver" som et krav for sine utøvere svarte informanten: *det er ikke noe krav, men de aller fleste på landslaget nå med unntak av noen nye har vært gjennom det.*

ADN fortalte om andre særforbund som hadde satt dette som krav og ville synes det er et naturlig tema og ta opp når kontakten mellom ADN og NHF ble tatt opp igjen.

For det kan være andre særforbund som har at noen setter inn i spilleravtalene sine, at skal du representere Norge i utlandet så skal du ha gjennomført ren utøver, da har du liksom en basiskunnskap på antidopingområdet både på det forebyggende og alle andre viktige områder.

Som beskrevet så kan ikke ADN pålegge særforbundene noen krav rundt forebyggende arbeid, det er opp til særforbundet å bestemme hva de ønsker å gjøre. Informanten fra

ADN sier: *det kommer først og fremst an på hvor mye midler som skal brukes, og hva de tenker selv, for det er jo forbundet som må gjøre jobben hvis de ønsker å være et stunt inn mot forebygging.* Videre forklarer informanten:

Man ser jo at det er en del håndballag som har gjennomført rent idrettslag, men det er vel gjerne på eget initiativ eller blitt gjort med bistand fra oss. NHF har ikke gått noe særlig rett ut til sine utøvere så vidt jeg vet, annet enn å legge ut ting på nettsiden sin. Det ligger litt anonymt, så de kan godt være litt mer proaktive i forhold til det.

Toppklubben i norsk håndball hadde et tiltak rettet mot doping i sine spillekontrakter. Kontraktene er basert på NHF standardkontrakter og i disse står det at spillerne er pliktige til å avstå fra midler og metoder som er forbudte. Det er også et punkt om at spillerne skal stille seg til rådighet for dopingkontroller. I samme kontrakt står det også at klubben skal informere spillerne og regelverket samtidig som spilleren ikke kan bruke mangel på informasjon fra klubben som forsvar i en eventuell doping sak.

Den ene informanten fra toppklubben kjente ikke til denne kontrakten. Samtidig ble det presisert at det alltid hadde vært et krav i deres klubb at spillerne alltid skulle ta kontakt med de ansvarlige før de inntar noen form for medikamenter. Under intervjuet kom det også frem at den ansvarlige ikke hadde hatt noen form for aktiviteter og foredrag rundt antidoping på de siste fem-seks årene. *"Det er jo en klubb med stor aktivitet, så vi har jo mennesker innom, altså ressurspersoner innom klubben uten at jeg er i direkte kontakt med det"*

Ved spørsmål rundt NHF og om de skulle ha satt noen krav stilte informanten fra toppklubben seg positivt til dette og svarte:

Ja, det tror jeg absolutt, jeg tror det for at det, du kan si, hvis jeg skal se det i litt større perspektiv enn bare i vår klubb, vår klubb har jo, nå kan du jo si at jeg har ikke noe lang skrytliste av alt antidopingarbeidet vi har gjort i klubben de 5-6 siste åra da, men vi er jo i hvert fall fagpersoner som er tilslutta klubben og som kan konsulteres hvis det er noe, men det er jo mange klubber og det er vel ikke alle klubber som har medisinsk fagpersonell i klubben og da hvis det forbundet var litt mer frampå med litt mer krav om systematisk arbeid med det så hadde det kanskje blitt litt mer likt, alle klubbene gjennom, og da kunne man

og da hadde vel uansett om man er en toppklubb eller bunnklubb da så kunne man i hvert fall få en kvalitetsforbedring på det arbeidet. Det tror jeg.

5.1.3. ADN sitt arbeid

ADN har utarbeidete flere typer prosjekter under mottoet "sammen for ren idrett". Jeg har tidligere forklart hva prosjektene går utpå og vil fremover konsentrere meg om "ren utøver". ADN fremhever selv at de ikke har noen myndighet til å kreve at særforbundene følger deres prosjekter innenfor opplæring og forebyggende arbeid. Kravet ADN har satt er at alle toppidrettsutøvere skal gjennom en obligatorisk antidopingopplæring. Det er opp til hvert enkelt særforbund å bestemme hvordan de ønsker å håndtere disse utfordringene. Særforbundet kan sette krav til sine klubber om hvilke tiltak de må gjennomføre for å få lov til å drive idrett. Samtidig må alle som driver med norsk idrett følge NIF sine dopingbestemmelser i deres lover. Samtidig har ADN presisert i sin virksomhetsplan for 2011 at de ønsker å anmode Idrettsforbundet om å kvalitetssikre utøvere som mottar stipend og representerer Norge og gjennomført grunnleggende opplæringsprogrammer. Dette ønsker de at utøverne skal få gjennom individuelle samtaler og gjennom det interaktive opplæringsprogrammer "ren utøver". Samtidig har ADN i sin virksomhetsplan (ADN, 2011) innenfor tema informasjon og opplæring satt ned et eget tiltak de ønsker å jobbe mot. Det sier at alle prioriterte utøvere skal ha fått tilbud om opplæring i antidopingspørsmål og at alle skal ha gjennomført "ren utøver". Når det gjelder topputøvere har de satt som eget tiltak å få 10 særforbund til å stille krav til sine landslagsutøvere om å gjennomføre "ren utøver" hvis de skal representere forbundet. Dette er mål ADN har satt og igjen presiseres det at de ikke kan kreve dette av særforbundene, kun oppmuntre og anbefale.

Under samtale med ansatt i ADN kom det frem viktigheten av "ren utøver" og det ble forklart slik:

Det er viktig at de kan noe om dopinglisten, det er viktig at de kan noe om medisinske fritak, viktig at de kan noe om farene ved for eksempel kosttilskudd, meldeplikten, prosedyrene ved dopingkontroll. De favner vi i utøverne i direkte følger vi, og en del forbund har også vært flinke til å pushe det ut mot utøverne sine. enkelte stiller krav at om at utøvere på enkeltnivåer skal ha vært gjennom det, f.eks. juniorlandslag, rekruttlandslag har det på samlingene sine og sier at alle skal gjennom dette. Det står fritt til forbund å bruke det og mange forbund er flinke til å bruke det.

Rent særforbund er et ganske nytt konsept som også er under utvikling. ADN beskriver dette konseptet som et verktøy som vil få alle særforbundene til å arbeide likt. ADN sitt argument for at alle særforbund burde bli "rent særforbund" ble fortalt av informanten slik:

Så vi får noenlunde lik praktisering, og det går på ting som hva er det særforbund det forplikter seg til, hva er de nedfeller for eksempel i avtalene med utøverne sine, har de en egen antidoping policy, tydelig på hvor er deres ståsted er, har de en beredskapsplan hvis det nå skulle komme en positiv prøve i deres idrett

ADN kunne også fortelle om særforbund som ønsket at ADN skulle sette krav til dem. Særforbundet ønsket tydelige krav samtidig som de kunne få hjelp. ADN presiserte at de ikke har myndighet til å sette krav til at særforbundene skal være med på "rent særforbund", men de håper at særforbundene skal vil være med på eget initiativ.

ADN ønsker også at fokuset rundt støtteapparatet rundt utøverne skal gjennomgå opplæring i antidoping. I deres virksomhetsplan (ADN 2011), står det at det er ønskelig at antidoping inngår i særforbundenes trenermoduler. ADN vil gjennomføre et idrettsmedisinsk seminar årlig.

5.2. Forskjellen mellom særforbundene

Som vist i avsnittet over så kan en se tydelige forskjeller i hvordan særforbundene utøver sitt antidopingarbeid. I motsetning til NHF har NCF konkrete tiltak, dokumenter og planer som gjør at deres meningsfylt knyttet til antidopingarbeid.

I de ulike særforbundene er det ulikt hvem som har ansvaret opplæringen av utøverne. I NHF kunne en se en struktur som var bygd opp på hvilke personer som hadde mest relevans til å ha ansvaret for opplæringen. Doping er et medisinsk område, derfor er det den med medisinsk ansvar som har ansvaret for alt antidopingarbeid. I NCF kunne en se et strukturmønster hvor hver enkelt hadde sitt ansvarsområdet og i hvert enkelt område var det egen temaer som tok for seg doping. Informanten beskrev sin egen rolle slik:

"Jeg har jo ansvar for utvikling av utøvere i et helhetsperspektiv, der kommer vi jo inn

på kosthold, livsstil og holdninger...jeg har størst område der jeg arbeider med forebygging og antidopingarbeid"

Strukturen i NCF kan også oppfattes som en organisasjon hvor en jobber tett på hverandre tverrfaglig. Den ansatte i NCF delte de ulike ansvarsområdene slik: *vi er vel egentlig oppdelt med hvert vårt ansvarsområde, hvor det går på klubbvirksomhet, rent idrettslag...sporstsjefen har ansvar for eliten.*

I håndballforbundet var ansvaret delt på støtteapparatet rundt utøverne og hovedansvaret lå hos medisinsk ansvarlig. I spørsmål om hvorfor det var dette teamet som hadde ansvaret svarte informanten: *det er fordi jeg er medisinsk leder, det er jeg som organiserer informasjon til spillerne...det er jeg som får alle forespørsler fra spillere.*

En kan se en tydelig forskjell på hvordan strukturen har ført til rollefordelingen og fordelingen av ansvarsområdet. En annen forskjell som kommer tydelig frem er risikoen. Sykkel er en risikoidrett og en tyngre historie når det gjelder dopingskandaler. Når jeg spurte en informant fra en toppklubb i sykling om hvorfor sykkel er preget av doping fikk jeg som svar:

Jeg tror nok at en av grunnene er som i mange andre idretter, at det er en del prestisje der og en del penger. Det går helt tilbake til, lang tid tilbake i historien i sykkel... syklistene kom fra familier med lave vilkår og det var ... i andre nasjoner er sykkel veldig stort, for eksempel i Belgia ligger det på lik linje med fotball, og så i konkurranser og lignende ble du kongen av Belgia, så for noen så frister det å komme seg dit, jeg tror det er største grunnen. Også er det penger, mye penger involvert, mye å tjene, men jeg tror det ligger noe i den prestisjen, det å være best, det å være nummer en.

Da jeg spurte ansatte NHF om hvorfor deres sport ikke var preget av så mye doping var også penger et sentralt tema: *Stort sett i ballidretter som er, som det ikke er mye penger involvert så er det mye mindre doping i alt som ikke involverer så mye penger.*

I motsetning mente den ansatte i toppklubben i håndball at deres idrett var en del av underholdningsbransjen. Den ansatte nevnte også at de kommersielle kreftene styrer mye av idretten. I samtale med NCF om en fremtid med dopingfri sykkel sport svarte informanten:

Det bygger jo på hvilke kultur du har i de ulike landene og ulike idrettene. Når det gjelder sykling så finnes det visse land som er ligger foran, men så finnes det andre land der det kommer til å ta mange år før de endrer denne kulturen. Det finnes tidligere syklister som sitter som sportssjefer, direktører i de ulike teamene som kanskje selv har brukt doping. Så det spørs jo hvordan deres holdninger er. Så lenge det er mye penger involvert i idretten og kan man tjene på det så finnes det en risiko for at en doper seg. Samtidig så den dagen vi kanskje kommer til en blodprøve som avslører det meste så såpass, tror jeg at vi kan få en dopingfri idrett. Men det tar mange år før vi havner der helt.

5.3. Hvorfor denne forskjellen?

De særforbundene jeg har valgt å undersøke stiller i hver sin gruppe av hvilke idretter som er i risikogruppen. Med risikogrupper mener jeg de ulike gruppene ADN har satt sammen i forhold til hvilke idretter det er høyest risiko å dope seg i. Tatt i betraktning av dette så er det fortsatt særforbund som er under NIF sine lover og dopingbestemmelser. Det har kommet frem i analysen at særforbundene arbeider ulikt i forhold til opplæring. Begge særforbundene har mottatt samme dokumenter og er i møter med ADN, hvordan kan det forstås at de handler ulikt?

Wagner(2011) så på hvordan den ulike tilnærmingen på FIFA og IAAF av antidopingpolitikk. Han trakk frem ytre faktorer og indre faktorer som en stor forskjell. Ved å se en likhet mellom FIFA og NHB kan en se at begge idrettene er lagidretter og vil ikke ha så stort utbytte av doping. IHF ble i 2008 truet med å bli utestengt fra de Olympiske Leker (OL) siden de ikke etterlevde koden (WADA, 2008). Systemet rundt testing utenfor konkurranse viste seg og ikke å eksistere. Dette kan tolkes som at håndballsporten ikke føler seg truet av doping. Informanten fra NHF ser heller ikke på doping som en stor trussel:

Jeg tror en av årsakene når det gjelder kvinnehåndball da så er det ingen, ingen åpenbare store fordeler med å bruke dopingmidler. Herrehåndballen vil nok ha et større fordel av å bruke anabole steroider, for der å bruke anabole steroider, for der er det store og sterke, for kvinner så er det ikke det.

Informanten tyder her at det finnes en liten skepsis for doping i herrehåndballen. Aftenposten (2010) skrev at Øystein Havang (håndballtrener) så at doping kunne bli et problem. Når det skal lønne seg å være størst mulig i forsvar kan en uheldig konsekvens

ut fra det bli doping. Jeg ønsket å få svar på om NHF hadde en beredskapsplan, siden det kan bli et problem i herrehåndballen. Informanten svarte:

Nei, tror ikke de har noen plan dersom det blir et problem, fordi vi ligger hele tiden i forkant og gir informasjon, så utover det er det vanskelig å sette inn noen tiltak før man ser at problemet virkelig kommer.

Drange (2008) skriver at lag og ballidrettene har de siste årene fått mer oppmerksomhet i dopingarbeidet og at dette har ført til flere dopingskandaler. Han skriver at hele lag har blitt tatt i doping og derfor ser man på doping som et stort problem også i disse idrettene. I likhet med FIFA (Wagner, 2012) så tyder NHFs informant sitt utsagn at det må skje en skandale før det blir satt i gang tiltak. ADN responderte på dette med å si:

Nei jeg tenker at det må jo være noe (beredskapsplan) som ligger i at hvis de skal bli et rent særforbund og ha det som intensjon, så må de da tenke ut den biten og hvordan de skal takle, det blir litt av det samme som hvis en klubb skal bli et rent idrettslag, så er det med beredskapsplan i tillegg til å ha en klar antidopingpolicy det viktigste, nesten, i hvert fall og det vil jo være veldig og nødvendig for et særforbund å vite hva man gjør. Kommer det en doping sak så blir man veiledet underveis. Det første som skjer da når vi har en positiv prøver er at utøver og særforbund får beskjed, ikke sant og da går man jo på toppnivå, eller til generalsekretæren. Det er rutine. Så er det mye veiledning knyttet til det, men det ligger mye annet også i tillegg til det brevet hvor det står svart på hvitt. Er det en høyprofilert utøver i det forbundet, så kan media være der, ikke det at vi sier noe til media, men det sprer seg jo gjerne fra utøveren selv ofte, ikke sant, så rykter ting og tang, så blir det et press på forbundet som kan være veldig tøft. Så der er det andre særforbund som har jobbet mye med å kunne håndtere slike ting.

Igjen kan det trekkes frem IHF når de ble truet med utestengelse fra OL. Det var når en skandale kunne oppstå at IHF reagerte. Wagner (2012) beskrev IAAF som drevet av indre faktorer. I friidrett som likt med sykling drar man stor nytte av å dope seg. Dette er begge risikoidretter. Dette er idretter som ser på doping som et av de største problemene. IAAF sin store risiko førte til at de hadde god kontakt med IOC. Dette kan vi sammenligne med særforbundene. Sykkelsporten står ovenfor en større risiko, og dette kan være med på å forklare hvorfor de har mer kontakt med ADN. Denne

kontakten fører også til mer stabilitet i samarbeidet mellom organisasjonene (Wagner, 2012).

5.4.Sensegiving:

I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i at WADA er ADN sin sensegiver. WADA utarbeidet koden og den inneholder et eget kapittel om opplæring. I mine intervjuer forsøkte jeg å finne ut hvor mye dette kapittelet ble brukt i arbeidet rundt opplæring av utøvere. Jeg spurte alle mine informanter om de kjente til koden og om de brukte denne som et verktøy i sitt arbeid.

Felles for de to informantene i sykkelporten var at de kjente til koden, men brukte den ikke så mye i sitt arbeid. Når jeg spurte informanten fra NCF om forholdt til koden var svaret:

Det er vel et papir, skal jeg være helt ærlig. Man vet jo hva arbeidet går utpå, men jeg kan den ikke. Jeg kan ikke si eksakt hva som står. Det står jo om at vi skal bygge opp en dopingfri idrett, at det går mye på holdninger og utdanning.

I håndballporten kunne begge informantene si at de ikke brukte koden til noe.

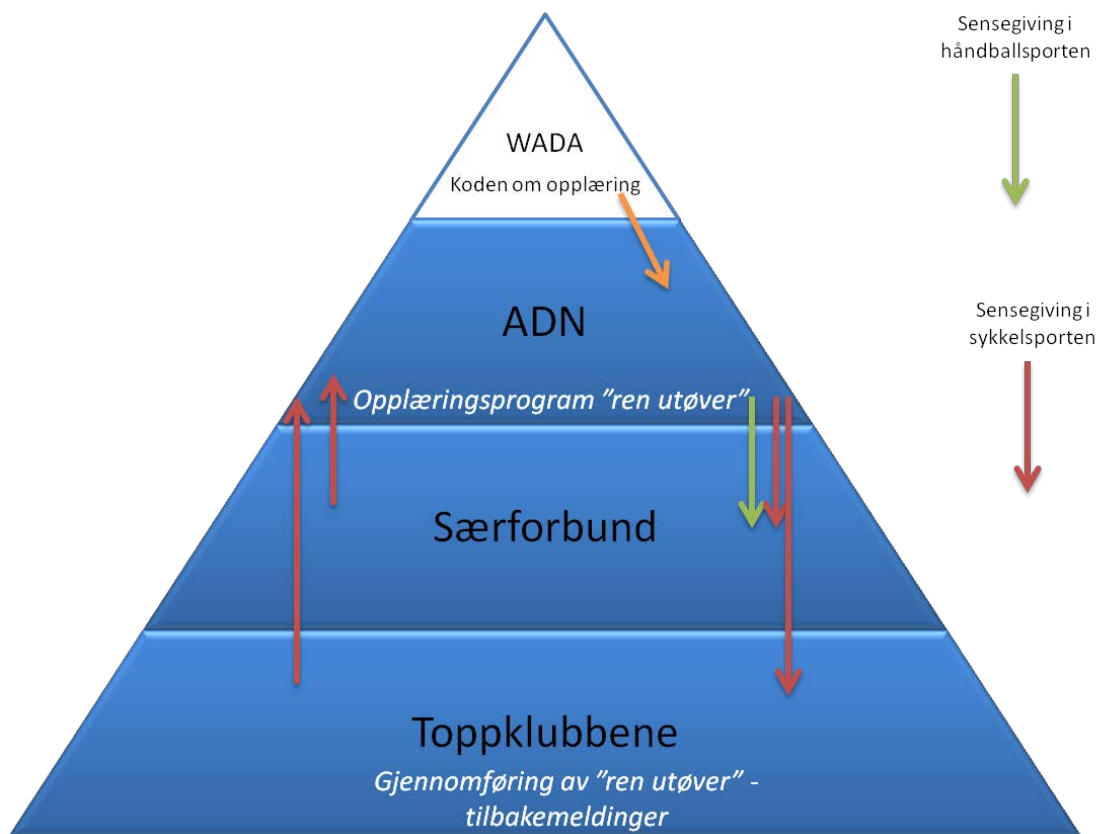
Informanten fra topphåndballklubben kjente ikke til koden. Informanten fra NHF hadde lest koden, men brukte den aldri. Hvis de ønske informasjon så kontaktet de heller ADN som har ferdig foredrag. På grunnlag av dette kan vi se at selve koden kun er en informasjon til særforbundene.

Når det kom til informantene i ADN så var koden godt kjent: *"Koden, ja...i hverdagen her er jo koden implementert i nesten alt vi gjør. Vi bruker koden og kravene mye"*

Koden virker som i denne sammenheng å påvirke ADN`s tolkninger og meninger (Gioia & Chittipeddi, 1991). Koden tar for seg hvilket temaer som bør inngå i en opplæring, noe "ren utøver" inneholder. Gjennom dette kan vi se at WADA er en tydelig sensegiver ovenfor ADN. Det er de som har laget retningslinjene og det er de som bestemmer arbeidet til ADN. Hvordan vi kan se at WADA er en sensegiver, er fordi ADN på grunnlag av deres arbeid har reflektert og utarbeidet et eget opplæringsprogram. Videre er oppgaven til ADN å opptre som en sensegiver ovenfor særforbundene.

5.4.2. ADN som sensegiver

Hvis vi tar utgangspunkt i figuren til Gioia og Chittipeddi (1991) så er WADA øverst som hovedsensegiver. WADA ønsker å påvirke idretten til å skape en rettferdig og ren idrett. Videre kan ADN opptre som en sensegiver ovenfor særforbundene. ADN ønsker å påvirke særforbundene til å handle på og tolke slik de gjør. Det er ADN som oppfordrer særforbundene til å gjennomføre tiltakene innenfor opplæring. De har som nevnt et eget mål som sier at alle som representerer Norge skal ha gjennomført "ren utøver."

Figur 2: Oversikt over sensegivingprosessen fra WADA sine krav om opplæring av toppidrettsutøvere. Videre er det tatt utgangspunkt i ADN sitt opplæringsprogram "ren utøver". Figuren viser med ulike piler hvordan de ulike aktørene opptre som sensegivere. Pilene indikerer en form for sensegiving.

WADA har utarbeidet koden og på grunnlag av denne har ADN utarbeidet en program "ren utøver". Det er i denne fasen det er viktig at særforbundene ser på tiltaket som viktig og interessant. Gioia og Chittipeddi (1991) NCF har gitt uttrykk for at de synes "ren utøver" er morsomt og nødvendig. NCF setter det som krav til sine utøvere at de skal gjennomføre dette. Når de gjør dette opptre de som en sensegiver ovenfor sine

utøvere. Utøverne har gitt tilbakemelding om at dette er et program som er morsomt og som gir en mening. I denne fasen er det utøverne som fungerer som sensegivere siden de får si sin mening om det nye tiltaket. På grunnlag av "ren utøver" ønsket NCF å bli et "rent særforbund". Hvis ADN ikke hadde klart å dele visjonen om "ren utøver" ville dette heller ikke blitt et vellykket tiltak. Slik kan denne prosessen gå rundt og rundt å være tilbakevendende.

Når vi ser på håndballsporten i samme prosess er utgangspunktet det samme. WADA er øverste, deretter kommer ADN som er sensegiveren til NHF. NHF har på oppfordring av ADN fått de fleste landslagsutøverne til å gjennomføre "ren utøver". Det virker som at NHF ikke har god nok kjennskap til dette programmet og kan heller derfor ikke ha noen mening om det. Som Gioia og Chittipeddi (1991) skriver så er dette tiltaket nødt til å bli sett på som viktig og interessant, ellers vil det ikke bli vellykket. NHF har ikke gjort noe mer med dette programmet. En viktig faktor å se på i denne sammenheng er hvordan ADN har oppfordret NHF til å gjennomføre "ren utøver". Informanten fortalte at ADN hadde kommet og holdt foredrag og utøverne hadde gjennomført opplæringsprogrammet etter dette. Er dette informasjon eller sensegiving? Etter utøverne hadde gjennomført opplæringsprogrammet kom det frem fra NHF sin informant at de ikke hadde arbeidet noe mer med det. Det ADN har fått gjennom ved dette er at utøverne har gjennomført opplæringsprogrammet, men spørsmålet er om de har påvirket utøverne og ikke minst NHF til å arbeide med dette videre. Informanten fra toppklubben i håndball hadde aldri hørt om "ren utøver", hverken fra NHF eller fra landslagsutøverne som tilhører denne toppklubben. Dette kan vise et tegn på at ADN ikke har opptrådt som en sensegiver, men derimot gitt informasjon. Informanten til NHF sier: *"fordi vi ligger hele tiden i forkant og gir informasjon"*. Dermed fungerer ikke NHF som en sensegiver ovenfor toppklubben i håndball i forhold til opplæringsprogrammet. En viktig faktor Rouleau (2005) trekker frem er å kommunisere. Ønsker en å få til endringer er det viktig å kommunisere med de det gjelder om tankene rundt endringene og hvorfor endringen skjer. Denne kommunikasjonen virker som og ikke å være tilstede mellom NHF og toppklubben. NHF har ikke hatt dialog med toppklubben på lang tid og de har heller ikke satt noen krav til klubben.

Kort oppsummert kan vi se en tydelig forskjell i forhold til sensegiving i de to idrettene basert på figuren til Gioia & Chittipeddi (1991). For å få et dypere syn på om ADN

opptrer som en sensegiver ovenfor de to særforbundene, skal jeg nå ta for meg de to særforbundene og beskrive og diskutere deres samarbeid med ADN.

5.4.3. Samarbeidet i sykkelporten

Informanten i NCF trakk frem ADN som sitt nærmeste nettverk når det er snakk om antidopingarbeid. Gjennom årlige møter, egne samtaler og mailer kommuniserer de med hverandre. Informanten fra NCF bekrefter dette med å si: *"Så vi får den hjelpen vi trenger og kommer med de innspillene vi vil gi til dem."* Dette viser en tilbakevendende sensemakingprosess, hvor NCF gir sine innspill til ADN. (Gioia & Chittepaldi, 1991) NCF får også spesifikk hjelp når de eller klubber skal holde arrangementer. Informanten beskriver hjelpen de får ved arrangementer slik: *"Ønsker vi å gjøre noe ekstra, så får vi hjelp fra ADN med litt informasjonsmateriell og stand up og hva man kan gjøre. Vi får ideer og tanker fra de, så det er bra"* Ved at ADN gir sine ideer og tanker forsterker deres rolle som en vellykket sensegiver (Rouleau, 2005).

Gioia & Chittepaldi (1991) belyser viktigheten av ledernes engasjement som sensegiver. Dette kommer tydelig frem når ADN beskriver sitt samarbeid med NCF:

Jeg vet vi har et godt samarbeid med NCF. Vi har nettopp hatt et veldig konstruktivt møte igjen med de. De er interesserte i å ta tak. De har vist interesse for å være et rent særforbund og de er opptatt av problematikken. Vi har et godt samarbeid og de gjør en god jobb. De har god bevissthet i forhold til problematikken.

Både ADN og NCF arbeider også tett med UCI. problemene. Wagner (2012) skrev at den høye risikoen i friidrett førte til et godt samarbeid mellom IAAF OG IOC. Denne likheten kan en se i sykkelporten også. Viktigheten av engasjement blir også belyst når informanten fra ADN beskriver sitt samarbeid med UCI. Informanten fra ADN sier:

Vi har et godt samarbeid med det internasjonale særforbundet. Det er kanskje et av de særforbundene vi virkelig har et godt samarbeid med, både i forhold til testing av utøvere, utveksling av informasjon og sånne ting. Hadde senest et møte med de nå i desember i Sveits, så der har vi virkelig et godt samarbeid.

Denne kontakten fører også til mer stabilitet i samarbeidet mellom organisasjonene (Wagner, 2012). Informanten fra NCF har også en positiv oppfatning av samarbeidet mellom ADN og UCI. Samarbeidet blir beskrevet slik:

Jeg vet jo at ADN har på sikt mye kontakt med UCI også og at UCI synes ADN gjør en veldig god jobb. ADN har jo laget ren utøver og laget et likt og internasjonalt program for UCI. De samarbeider veldig bra.

Den ansatte i NCF uttrykker at det ofte er lettere å forholde seg til ADN grunnet språket. Ved ulike språk oppstår det ofte ulike tolkninger. Informanten forklarer at UCI sitt regelverk er bygd på fransk og oversatt til engelsk og at dette kan føre til ulike forståelser av begreper. Informanten fra NCF kunne også fortelle meg at ADN har laget en egen side med informasjon for syklister som konkurrerer internasjonalt.

Den norske toppsykkelklubben beskriver også sitt samarbeid med ADN som tett. Samarbeidet blir begrunnet som tett siden alle rytterne i klubben har meldeplikt og derfor blir det automatisk et samarbeid med ADN. Klubben informerer også om treningsleirer slik at ADN har muligheten til å komme når alle rytterne er samlet. Når spørsmålet om hvem klubben kontakter hvis det er noen dopingspørsmål, svarer informanten:

For min del er det direkte kontakt med ADN. Hvis vi har en utøver som er blitt syk og det må komme en lege som skal gi medisiner, så kontakter vi ADN og spør om denne medisinen er godkjent.

Sykkelklubben har ikke regelmessig kontakt med ADN, men sier det blir sendt sporadiske mailer og enkelte besøk av ADN når de har treningssamlinger. Gjennom denne kontakten beskriver informanten at det er der tilbakemeldingene kommer og der en kan få tilbakemeldinger på det arbeidet som blir gjort. Når denne prosessen er basert på gjensidighet kan dette tyde på en god sensegiving (Gioia & Chittipeddi, 1991). Når det kommer til samarbeidet mellom toppklubben og NCF i forhold til antidoping, så er det som regel enveiskommunikasjon fra NCF til klubben. Informanten fra klubben beskriver forholdet slik: *Vi blir informert via særforbundet om nye medisiner og nye*

ting på liste, eller endringer. Så det går nok mest den veien. Ut fra dette kan en si at toppklubbene mottar informasjon fra NCF og handler ut fra dette. Dette kan tyde på at toppklubbene ikke ser på NCF som sin sensegiver. Mer tyder på at de ser på ADN som deres sensegiver. Informanten nevner jo tilbakemeldingene som går mellom de og ADN. Dette viser til en toveiskommunikasjon hvor begge instansene gir hverandre tilbakemeldinger på arbeidet som blir gjort. Tilbakemeldingene og samarbeidet kan gi føringer, samtidig som det kan være en sensegivingsprosess hvor de reflekterer over hverandres arbeid og responderer på dette. Når toppklubbene gir tilbakemeldinger til ADN kan dette føre til modifisering av arbeidet til ADN. Dette er noe som også kjennetegner en god sensegiver (Gioia & Chittipeddi, 1991).

Kort oppsummert så er det et samarbeid på tvers av de ulike instansene innenfor sykkelporten og dette samarbeidet blir beskrevet som godt. Det meste av kommunikasjonen skjer via mail, samtidig som det er årlige møter mellom ADN og NCF. Toppklubbene har også møter med ADN. For å se om ADN opptre som en sensegiver, kan dette også forstås gjennom sykkelportens sensemaking prosesser. Gir ADN informasjon eller påvirker de valgene til NCF? Dette vil jeg komme tilbake til når jeg ser på hvilke aspekter som gjør at sykkelporten handler som de gjør.

5.4.4. Samarbeidet i håndballporten

ADN forklarer en mangel på samarbeid grunnet utskiftninger av ansvarspersoner i ADN og utskiftninger i NHF. Det har vært endringer i strukturen hos ADN som har ført til at dialogen mellom ADN og NHF ikke har vært så tett den siste tiden. Når informanten fra NHF skulle svare på hvilken rolle ADN har for å skape en ren idrett, kommer det tydelig frem at ADN gir informasjon:

Altså utover det at de forsyner meg med foredrag eller holder foredrag selv, og holder for så vidt NHF ledelse og meg oppdatert om nye saker. Utover det så har de vel ingen rolle, men de er gode med informasjon og de er gode til å gi råd og vinkler som jeg lurer på.

Ut fra dette kan vi se at ADN fungerer som en informant ovenfor NHF som er mottaker. For å være en vellykket sensegiver er det viktig å holde møter hvor man forklarer og

involverer de partene det gjelder. (Gioia & Chittipeddi, 1991) Informanten fra ADN uttrykk for at de ønsket å opptre som en sensegiver ovenfor NHF:

Hvis man skal gjøre en jobb her så ville det være naturlig å tenke på at man kan ende opp som et rent særforbund og profilert seg som et rent særforbund. Men før det så ligger det jo masse jobb først. Først og fremst må det en tettere dialog mellom oss og NHF for å avdekke hva de har lyst til å gjøre på dette området."

For å se videre om NHF opptre som sensegiver ovenfor toppklubben, spurte jeg om samarbeidet mellom NHF og toppklubben. Informanten fra NHF kunne ikke se og hatt kontakt med den ansvarlige i toppklubben jeg intervjuet på lengre tid. Informanten presiserte:

Hvis de lurere på noe, så ringer de ADN, de har kanskje ringt meg en gang på 10 år. Vi har hatt flere samlinger hvor vi har samlet leger og fysioterapeuter tilknyttet eliteserielag, til topphåndballseminaret, der har jeg aldri sett (k).

Informanten forteller at det er andre klubber som ringer han hvis det er noen spørsmål. NHF sin ansatte mente det var toppklubbens ansvar å holde seg orientert. Under samtalene med den ansatte i den norske toppklubben ble mangelen på informasjon også et tema. Informanten fra denne toppklubben beskrev deres samarbeid med NHF om antidoping som ikke tilstede. Informanten fortalte også at hvis det kom opp noen spørsmål rundt antidoping så kontaktet de ADN direkte. *Det vil være naturlig for meg, for der vet jeg at de besitter på kompetansen, jeg vet ikke hva jeg kunne hentet av kunnskap i NHF, det vet jeg ikke noe om.*

ADN bekrefter også sitt samarbeid med håndballklubbene. I topphåndballen henvises det til foredrag og informasjon om rent idrettslag. ADN sier det er både ADN og klubbene som tar kontakt med hverandre. Dette kan tyde på at NHF ikke er en sensegiver ovenfor toppklubben. Kort oppsummert så finnes det et samarbeid mellom ADN og NHF, men dette har et stor utviklingspotensial som arbeides med. Det finnes også et samarbeid mellom toppklubben og ADN. Det som tydelig kommer frem, er at det er en mangel på samarbeid i forhold til antidopingarbeid mellom NHF og

toppklubben jeg har forsket på. Både informanten fra NHF og toppklubben kunne bekrefte dette. Det kom frem at i løpet av en 10 års periode hadde de hatt kontakt per telefon en gang. Når det ikke er å finne et samarbeid mellom NHF og denne toppklubben, kan det heller ikke oppstå noen form for sensegiving mellom disse. Samtidig mente informanten fra NHF at det var ansvarspersonene i toppklubbene sitt ansvar å holde seg orientert og kontakte NHF hvis de er usikre på noe. Dette kan også tyde på at NHF ikke ønsker å fremstå som sensegiver, men heller være et informasjonsforum som toppklubbene kan kontakte hvis det dukker opp noen spørsmål. Dette igjen kan være et tegn på at NHF ikke setter antidopingarbeid så høyt.

Opptreer ADN som sensegiver?

Både NCF og toppklubben i sykkel gir uttrykk for at de gjennom samarbeidet med ADN har en god toveiskommunikasjon. Det virker som de har en god forståelse for hverandre. De benytter seg av gjensidige prosesser hvor de deler synspunkter og refleksjoner. Dette kjennetegner en god sensegivingprosess (Gioia & Chittipeddi, 1991). Dette kan tyde på at ADN opptreer som en sensegiver ovenfor NCF og toppklubben. Denne prosessen kan være med på å forstå hvorfor sykkelporten har et godt fungerende dopingarbeide. I håndballporten kan det tyde på at ADN virker som en informant og NHF/toppklubben som mottaker. NHF velger ut hvilken informasjon som er viktig og handler ut fra dette.

Et viktig spørsmål å stille nå er om det er ADN som sensegiver som påvirker sensemakingen til NCF eller er det andre faktorer som spiller inn? Hva er det som påvirker sensemakingen til NHF? Videre vil jeg nå se på sensemakingprosesser for å forstå hvorfor særforbundene arbeider ulikt.

5.5. Sensemaking

I dette kapitlet ønsker jeg å vise hvordan særforbundene gjennom sensemakingprosesser tolker og arbeider med opplæringsprogrammene. Sentrale spørsmål vil være hvordan særforbundets identitet og ansvarspersonenes identitet påvirker handlingene? Er det spesielle hendelser og historier som påvirker sensemakingen? Er det sosiale samspillet i særforbundet som påvirker? Jeg ønsker nå å presentere de empiriske funnene i lys av de syv aspektene for sensemaking (Weick, 1995). De syv aspektene vil hjelpe og gi en forståelse av forskjellene i særforbundenes handlinger.

Grounded in identity construction

Kan identiteten i særforbundene forklare hvorfor de handler som de gjør? Under alle intervjuene kom det godt frem, at særforbundene og toppklubbenes holdninger og tolkninger er forankret i deres identitetskonstruksjon (Weick, 1995).

Identitetskonstruksjonen har stor betydning når en person skal handle. Hvis vi ser på de to særforbundene så har de felles verdier gjennom NIF og den typiske norske idretten. Det norske folk dømmes doping som juks og vi kan se en kobling mellom det norske folks image og særforbundenes karakter (Weick, 1995). Ingen ønsker å være en jukser. NCF trakk frem kulturene i andre land som et problem ved forebygging av doping. Hanstad, Skille og Loland (2010) presiserer også at ulike kulturer i ulike land vil spille inn på deres dopingpolitikk og gjøre at arbeidet blir gjort forskjellig. Norge har vi en kultur hvor det ikke er rom for å jukse. Informanten fra toppklubben i sykkel presiserte også denne typiske norske kulturen ved dette utsagnet: *"Jeg jobber jo med norske ryttere, så den generasjonen jeg jobber med er det ingen stor fare med"*

Identitet handler også om hva andre tror vi er og hva slags image vi har. NCF har slagordet: "ren sykkelport" Weick (1995) beskrev at hver enkelt person er personlig opptatt av å fremstå med et positivt image. Wagner (2012) trakk frem dette som et problem for IAAF. De ønsket å fremstå og bli oppfattet som "rene" og ville opprettet en antidopingpolicy grunnet sin egen identitetskonstruksjon. Dette ser vi igjen hos alle instansene jeg har intervjuet. Alle ønsker de en ren idrett og samtidig fremstille seg selv som rene. Spesielt i sykkelporten er det viktig å fremstå som "ren" grunnet deres historie. Den sosiale identiteten avspeiler gruppen som organisasjonen sammenligner seg med eller føler seg en del av (Dutton & Dukerich, 1991). Ved spørsmål om syklistene gjennomfører opplæringsprogrammene fordi de ønsker å fremstå "rene" svarer informanten fra NCF:

Både og...jeg tror mange er jo livredde for at få stempel som doper på grunn av misforståelser og feil...så der tror jeg man har mye å gå på. Det er klart at hadde vi ikke hatt den problematikken som har vært så hadde ikke fokuset vært så stort...det ser vi jo i andre idretter der man kanskje ikke har hatt så mye media og oppmerksomhet. Da tar man ikke tak i problemet. Mange tar jo først tak i problemet når det først har skjedd en skandale.

Her kommer det også frem at sykling har en egen problematikk og historie innenfor doping. Choo (1998) trakk frem verdier, historie og erfaringer som et grunnlag når en person foretar valg. Dette er også en stor forskjell som må tas i betraktning når en skal se på hvorfor forbundene arbeider forskjellig. Sykling har en historie med mye dopingskandaler, håndball på den andre siden har kun noen få skandaler som er på administrativt nivå. Denne historien og bakgrunnen er også med på å konstruere identiteten til særforbundet.

Når det er enkeltpersoner som sitter med ansvaret for opplæring av utøvere må en også se på deres identitet. Disse personene kan sitte med forskjellige erfaringer og verdier som de bygger sine tolkninger videre på. Hva betyr doping for de?

Felles bakgrunn for begge informantene fra sykkelporten var arbeidet deres. De arbeider tett med utøverne, både i praksis og administrativt. De hadde et miljø og nettverk rundt seg og kjente godt til sykkelporten. Dette kan si noe om at de har kjent sporten tett innpå seg og fått erfaringer fra dette. Den ansatte fra NCF kunne også fortelle om sin egen karriere og husket godt dopingproblematikken som fantes også da. Dette betyr at den ansatte i NCF har kjent tett innpå kroppen hvordan det er å være utøver i en idrett preget med mye dopingskandaler. Informantene fra håndballporten hadde til felles at de var medisinsk ansvarlig og hadde ikke like tett relasjon til idretten som informantene fra sykkelporten. Denne forskjellen kan gjøre en forskjell når en skal velge hva som er viktigst av dopingarbeidet.

Retrospective

Weick (1995) skrev at personer må først ha gjennomført handlingen for å kunne si noe om den. For å kunne handle gjør man alltid det på bakgrunn av erfaringer og opplevelse. I sykling kan en tydelig se erfaringer og opplevelse gjennom dopinghistorien som gjør at sykkelporten har noe å handle ut fra. Sykkelporten har vært preget av flere dopingskandaler og dette fører til at NCF og toppklubben arbeider ekstra mye med antidopingarbeid. Dermed kan det sies at sensemakingen til NHF ikke vil være retrospektiv, ettersom håndballporten ikke har noen erfaring eller opplevelse rundt dopingskandaler. Håndballporten kan ikke si noe om dopingskandaler, før de har vært gjennom en selv.

Vi tolker ut fra hvordan det var før. For å forstå sine omgivelser vektlegger lederen sin fortid og ut fra dette finner logiske løsninger (Starbuck & Miliken, 1988). Som nevnt har den ansatte i NCF erfaring som tidligere syklist og har opplevd det å være utøver selv. Denne erfaringen gir et grunnlag til handle ut fra tidligere forhold. Retrospektiv sensemaking skjer når ansvarspersonene vurderer de nye tiltakene til ADN i forhold til tidligere tiltak. Tolkningen vil alltid bli gjort i ettertid. (Weick, 1995) Dette vil si at personene i særforbundene tolker og handler ut fra hvilke tiltak som fantes før. Et viktig moment for både den ansatte i NCF og den ansatte i ADN var at alle personene som er involvert i antidopingarbeid burde gjennomføre "ren utøver" slik at de vet hva de snakker om. En leder som kjenner til resultatene av handlingene sine oppfatter handlingene sine som gode eller dårlige. Denne prosessen fører til nøyaktige eller unøyaktige oppfatninger (Starbuck & Miliken, 1988). Informanten fra NCF presiserte: *Det er en lettere oppgave å oppfordre personer til å gjennomføre ren utøver når du selv har gjort det.*

Å handle ut fra tidligere erfaringer gjelder også utøverne som må gjennomføre opplæringsprogrammene. Informanten fra NCF kunne bekrefte at det nye tiltaket "ren utøver" ble tatt godt imot blant utøverne:

Utøverne har vært veldig positiv. Det har ikke vært noen som har sagt noe negativt og siden synes de e-learning systemet er et bra opplegg, og det er ganske morsomt gjort. Ikke så tørt der man bare leser tekst. Det er liksom litt mer morsomt å gå gjennom disse temaene. Veldig bra tilbakemeldinger fra utøverne.

Tidligere ble det holdt mest foredrag og det ble gitt ut informasjon som utøverne selv måtte lese. Det er større sannsynlighet for å se gode resultater om de har spilt sentrale roller i tidligere arbeid selv (Starbuck og Miliken, 1988). ADN har gjennom vurderinger fra andre tiltak utarbeidet "ren utøver", en informant fra ADN presiserer det ved å si:

Ja, det er jo et operativ opplæringsprogram og vi har i hvert fall forsøkt å møte gjerne da ungdommer fra 15 år og oppover, litt på deres premisser, at vi ser at de må ta noen valg, bytte litt og ordne litt slik at de ikke bare blir sittende og lese informasjon, for det er det ingen som gidder. Vi har prøvd å gjøre det

morsomt der du kan gjøre det morsomt også videre ikke sant. Så er det delt opp i nivå i hvert fall i forhold til regler med fritak, alt det medisinske. Sånn at det jeg syns er i hvert fall at det er et godt utgangspunkt til å få en generell antidopingkompetanse. Du går ikke veldig dypt inn i noe, men får vite litt om alt. Ja, og du får vite hva som er det viktigste.

Gjennom dette kan en se at både ansatte i ADN og sykkelforbundet som har god kjennskap til opplæringsprogrammet, har gjennom tidligere erfaringer kunne handle ut fra disse. Ved å vite hvordan opplæringen var før kan en nå se forbedringene ADN har gjort. Dette igjen kan føre til at ansvarspersonene i særforbundet, kan på bakgrunn av erfaringene spørre seg selv - hvorfor gjør vi dette arbeidet? For en person med ansvar for opplæring vil det være nødvendig at denne personen ser på sin jobb som nødvendig. Ansatte i NCF kunne presisere personlige egenskaper som gjenspeiler dette: *Så går det vel på egeninteresse og holde seg oppdatert og følge med på hva som skjer innom WADA, USI, og ADN.*

Personen trenger også et godt nettverk rundt seg hvor en kan danne seg ny kunnskap. Begge forbundene så på ADN som en del av sitt nettverk. Begge forbundene har årlige møter med ADN. Sykleforbundet beskrev sin kontakt og kommunikasjon med ADN som bra.

Vi har et årlig møte i hvert fall, samtidig blir det jo en del spørsmål og tanker rundt det hele...kan ikke si det er hver måned, men har sikkert en kontakt 10 ganger i året. Så får vi den hjelpen vi trenger og kommer med de innspillene vi vil gi dem.

Begge særforbundene så på ADN som en tillitsfull organisasjon som var en stor del av deres nettverk. Dette nettverket er viktig for å kunne danne seg ny kunnskap. Kunnskapen kan igjen være med på å danne like verdier. Samtidig kommer det til syne en forskjell. NCF har et større grunnlag og til å være retrospektive ettersom de har vært gjennom flere tiltak, holder mange foredrag selv. De har et større grunnlag de kan evaluere og tolke ut fra. Hvis ADN kommer opp med nye tiltak og nye opplæringsprogram, vil særforbundene alltid bruke tidligere tiltak som referanse når de skal tolke de nye tiltakene. Dette kan være med å bekrefte at sensemaking er retrospektiv og aldri tar slutt (Weick, 1995).

Enactive of sensible Environments

I organisasjonene blir det dannet egne miljøer og omgivelser som er med på å påvirke de valgene vi tar. Individuer og organisasjoner danner sine egne miljøer og omgivelser som kan være med å begrense deres handlinger (Weick, 1995). Denne begrensningen kan en se i håndballforbundet, hvor den ansvarlige for antidoping har et hovedansvar som medisinsk ansvarlig. Dette kan tyde på at NHF ser på antidoping som en medisinsk område. I en forklaring om ansvarspersonens rolle kom det frem at dopingregler og medikamenter som er lovlige/ulovlige var hovedfokuset i antidopingarbeidet.

En organisasjon produserer ofte det miljøet de er i (Weick, 1995). NCF ser på antidopingarbeidet som et større område. Det gode samarbeidet med både ADN og UCI vil være en stor påvirkning i dette arbeidet. Mennesker skaper sine egne omgivelser, og de omgivelsene skaper de som personer (Weick, 1995). Informanten fra NCF nevnte at utøverne ønsket å fremstå som rene og de er en stor del av omgivelsene til NCF. NHF så også på Olympiatoppen som en stor del av sine omgivelser i antidopingarbeidet. De har krav og forventinger til NHF som igjen påvirker arbeidet til NHF. Det er også viktig å få frem at når ADN lagde disse nye opplæringsprogrammene, så dannet de ikke noen nye miljøer for særforbundene. De skapte kun nye metoder for opplæring. Dette fører til at NHF er i samme miljø, et miljø som virker å begrense deres handlinger (Weick, 1995).

Som nevnt belyste informantene fra sykkelsporten at penger har mye og si. I andre land kan det være sponsorer som skaper seg makt og dermed blir antidopingarbeidet ikke like viktig. I Norge er ikke dette et problem og man tjener ennå ikke mye penger på å sykle i Norge. Samtidig kan en si at NCF handler ut fra omgivelsene sine. Med de tette relasjonene til samarbeidspartnere (ADN, UCI) som forventer en ren idrett, påvirker dette også arbeidet til særforbundet. IHF har som skrevet tidligere måtte bli pålagt av WADA å gjennomføre antidopingarbeid. IHF er en del av NHF omgivelser. Når IHF tidligere har hatt et dårlig antidopingarbeid kan dette påvirke NHF sitt arbeid, ettersom de er i samme omgivelser. På håndballsiden kan penger og sponsorer påvirke toppklubbene til å handle annerledes. Toppklubben i håndball beskrev sponsorer som en av sine omgivelser. Denne delen av omgivelsen kunne også begrense toppklubbens handlinger (Weick, 1995). Informanten fra toppklubben sier:

Ja, det er underholdningsbransjen vet du, det er jo sirkus dette her. Så det er helt sikkert det. Så du kan si det er derfor blir det litt sånn for oss som har ansvar for det medisinske, så må jo vi prøve å sette en grense, ikke sant. Hvor langt vi skal strekke den strikken på den medisinske siden, og da...men det er jo ingen absolutte grenser.

Vi kan se at begge idrettene er preget av omgivelsene sine. Omgivelsene til begge særforbundene er både ADN og de internasjonale særforbundene. Sponsorer viser seg å prege noe av handlingene til toppklubben i håndball.

Social

Sensemaking er som nevnt en sosial prosess. Gjennom de sosiale prosessene danner organisasjonen seg et felles språk (Weick, 1995). I håndballsporten kan en se en tydelig annen sosialisering enn i NCF. Begge informantene fra håndballsporten arbeider i andre lokaler enn der de ansatte rundt særforbundet/topplaget arbeider. Deres arbeidsplass var i tilknytning det medisinske området og deres forum består av andre medisinske ansvarlige. I en organisasjon blir det overført stereotyper til hverandre. Dette er etiketter en skal følge og er med å påvirke hverandre innad i organisasjonen. En slik stereotypi kan aktualisere hvilken informasjon som er viktig. Den hjelper personene til å velge hvordan de ønsker å handle i nye situasjoner (Starbuck & Miliken, 1988). I sykkelporten arbeidet begge informantene tett opp mot sine kollegaer i særforbund/toppklubb og utøvere. I NCF arbeider alle i samme lokaler og har like omgivelser. Dette bidrar til et fellesskap og et felles språk (Weick, 1995). I motsetning til håndballen, hvor ansvarspersonene arbeidet utenfor lokalene til særforbundet og klubben og hadde dermed ikke den daglige kontakten med sine kollegaer. Denne tiden med meningsutveksling er med på å prege forbundets kultur og dette vil igjen prege den sosiale prosessen (Weick, 1995). I NCF kom det frem en tydelig sosial prosess under intervjuet: *vi har ikke så mange møter, men ofte snakker vi under lunsjen og kommer med ideer og tanker.*

Det er en åpenbar forskjell for de ulike miljøene i særforbundene. Miljøet er en stor faktor når en skal tolke opplæringsarbeidet. De ansvarshavende tro og forventinger er med på å bestemme hva som er viktig og hva de vil gi sin oppmerksomhet til (Starbuck & Miliken, 1988). Så vi kan si at NCF sin kultur med en felles arbeidsplass gjør at det er rom for meningsutveksling i større grad og at dette faller naturlig i deres arbeidsdag. Denne sosiale prosessen fører til at de som organisasjon har et felles språk. Dette miljøet kan være med å forklare hvorfor NCF og NHF arbeider ulikt.

Ongoing

Sensemaking er en pågående prosess (Weick, 1995). Dette kommer tydelig frem i NCF. NCF har en tett dialog med ADN hvor de diskuterer opplæringsprogrammene. ADN har de siste årene kommet med flere "rene" prosjekter. Ved at ADN kommer med disse tiltakene fremkaller det en refleksjon hos NCF. Weick (1995) skriver også at de organisasjonene som kommer frem til raske løsninger får også et større handlingsregister. Et godt eksempel er NCF som ut fra "ren utøver" tok initiativ til ADN om å bli et rent særforbund. Dette viser at NCF er en organisasjon som har reflektert over "ren idrett".

En annen viktig faktor i prosessen er forstyrrende momenter. Disse momentene kan være med på at organisasjonene må handle raskt. Et forstyrrende element kan f.eks. være en dopingskandale. Sykkelsporten har opplevd flere dopingskandaler og dette får NCF til å ville bekjempe den Norske sykkelsporten. Den ansatte i NCF presiserer også at dette er en viktig faktor til at de arbeider så mye med antidopingarbeid: *"Det er klart at hadde vi ikke hatt den problematikken som har vært, så hadde ikke fokuset vært så stort"*

Et annet forstyrrende moment for håndballen var når IHF ble truet med å bli utestengt fra OL. Dette fikk håndballsporten til å arbeide. Siden begge forbundene følger NIFs lover har de måtte følge deres dopingbestemmelser, så antidopingarbeid er ikke noe nytt. Disse oppfordringene fra ADN blir en fortsettelse av det gamle arbeidet.

I motsetning kan vi se på NHF som ikke har vært preget av noen store dopingskandaler. Dette gjør at NHF ikke behøver å gjøre noen raske handlinger. Når NHF har blitt representert for "ren utøver" gjorde de ingen store handlinger ut fra dette utenom å la

ADN holde foredrag for landslaget. I spørsmålet om NHF gjennomførte "ren utøver" av egen motivasjon svarte informanten: *nei, jeg ba ADN, eller sist holdt ADN et foredrag selv og de gikk gjennom programmet.* På grunnlag av denne informasjon gjennomførte landslagutøverne opplæringsprogrammet. Dette kan tyde på at NHF ikke har reflektert så mye over "ren utøver" og derfor stopper prosessen opp. Et tydelig eksempel kommer frem når informanten fra toppklubben i håndball presiserer at det ikke er noe kjennskap til "ren utøver"

ADN kommer med nye tiltak og sender ut nye medisinske fritak ofte. Særforbundene mottar mye informasjon fra ADN. Denne informasjonen ADN kommer med kan også virke forstyrrende ettersom det betyr mer arbeid for særforbundene. Det positive, er fra slike forstyrrelser fører det med seg noe positivt siden særforbundene må reflektere. Dette bekrefter informanten i ADN med å si:

"Det er en liten vei å gå for enkelte særforbund. Særlig de som ikke er veldig aktive selv ikke sant. Så da er en liten plan da i første omgang da og ha et møte hvor det forebyggende står høyt på agendaen."

Kampen mot doping virker som at alltid vil være der. ADN vil sammen med WADA forsøke og hele tiden ligge i forkant. Sensemakingen vil hele tiden pågå i organisasjonene, og derfor er sensemaking en pågående prosess (Weick, 1995).

Focused on and by extracted cues

Som mennesker har vi ulike filtre som påvirker tolkningene våre. WADA sender informasjon til ADN, ADN tolker denne informasjonen og viderefører dette videre til særforbundene. Særforbundene mottar lik informasjon fra ADN, men hvordan informasjon blir tolket er annerledes. Ansvarshavende personene filtrerer ut hva som er viktigst av informasjonen som blir sendt ut. Gjennom samtale med håndballforbundet kom det frem flere ganger at det er det medisinske og testing som stod høyest på agendaen. Denne tolkningen bærer preg nedover til klubbene også. Det hadde ikke vært noe holdningsskapende arbeid i håndballen fordi det allerede var gode holdninger der presiserte informanten. Videre fortalte informanten: *ja, altså holdningene er jo veldig*

gode, de ringer jo meg eller kontakter meg relativt ofte om helt banale medikamenter som pencilin. Igjen kan vi se at det er det medisinske ansvaret som styrer tolkningene og handlingene til NHF. NCF forteller at de arbeider med holdninger:

Jeg tror vi jobber ganske mye med holdninger og hva som er rett og hvilke dilemmaer, det å fuske seg til seier. Jeg tror vi har en ganske høy moral, en annen moral i alle fall som passer bra inn i dopingarbeidet.

Videre kan vi se på selve "ren utøver" som er opplæringsprogrammet jeg har lagt mest vekt på. Har NHF og NCF tro på dette programmet? NCF beskrev dette programmet som et morsomt program som utøverne er veldig positive til. Ut fra disse erfaringene og holdningene til programmet kan det tyde på at NCF har stor tro på dette. Ut fra oppfatningen og troen på et slikt program vil også gjenkjennes i særforbundenes arbeid. NCF har satt "ren utøver" som et krav til sine utøvere og støtteapparatet. I håndballen er det ikke noe krav, men gjennom et foredrag fra ADN hadde de fleste spillerne på landslaget gjennomført "ren utøver". Informanten i toppklubben i håndball hadde aldri hørt om "ren utøver" selv om denne klubben har flere utøvere på landslaget. Så lenge NHF ikke ser behovet ved et slikt opplæringsprogram, vil dette bære et stort preg på deres handlinger.

Informanten fra NHF har arbeidet som medisinsk ansvarlig for en toppklubb i 18 år. Starbuck (1993) skriver at de øverste lederne ofte har en kompetanse knyttet til eldre og stabile oppgaver, derfor tolker de stadige hendelser i form av disse oppgavene. Dette er også grunnen til at de favoriserer strategier som gjør at de "gamle" oppgavene fortsetter å være sentrale. Dette kan være an av årsakene til at de ansvarlige for dopingarbeidet i håndball fortsatt er de medisinske ansvarlige. Samtidig kan dette vise at de ønsker å arbeide slik de alltid har gjort, fordi da slipper de endringer. Gioia & Chittipeddi (1991) skriver det er vanskelig å gjennomføre endringer uten at det har skjedd en krise på forhånd.

Driven by plausibility rather than accuracy

I sensmakingprosessen så er det ikke alltid de mest nøyaktige og presise avgjørelsene som er viktigst. Sensemaking er ofte drevet av plausibilitet fremfor nøyaktighet (Weick, 1995).

Hvilke verdier og normer forbundene har, er ofte det en følger etter. Både NHF og NCF ønsker å fremstå som "rene" og dette er en typisk norsk verdi i idretten. Begge forbundene har en form for antidopingarbeid og fyller de kravene og dopingbestemmelsene som NIF har satt. Så lenge informasjonen som blir gitt ut samsvarer med annen informasjon så blir den sett på som plausibel (Weick, et. al, 2005). Det kan virke som at NHF bærer et preg av dette. De gjør det de må, men ikke noe mer. En kan ikke være like nøyaktig hele tiden, men verdiene vil alltid ligge til grunne i de valgene man gjør. Dette kom også tydelig frem når samarbeidet mellom NHF og toppklubben ble diskutert. Det fantes ikke noe samarbeid, samtidig som NHF mener at de ansvarlige i toppklubbene må holde seg orientert.

Siden vi i Norge har denne kulturen vil det virke som at særforbundene alltid vil handle ut fra at de vil være rene. Organisasjoner står ovenfor flere saker på samme tid. Flere saker må evalueres, tolkes og handles ut fra. Ut fra dette kan det skje noen unøyaktige valg, men dette behøver ikke være negativt (Weick, et. al, 2005). Begge særforbundene står ovenfor flere saker og situasjoner daglig og noe blir sett på som mer viktig enn annet. Siden NHF ikke er preget av mange dopingskandaler kan det virke som at de gjør det de blir informert om. NCF som er betydelig mer preget av dopingskandaler står også ovenfor mange situasjoner, men disse situasjonene kan ofte omhandle mer dopingarbeid enn NHF.

Organisasjoner behøver ikke oppfatte dagens situasjon nøyaktig eller løse de med en gang. De kan heller være med på å danne omgivelser med langsiktige mål (Weick, et. al., 2005). NHF vet ikke alle detaljene rundt "ren utøver" men samtidig så har de fått de fleste landslagsutøverne til å gjennomføre dette. Dette bærer et preg av at NHF har en tillit til ADN og vet at deres arbeid er plausibelt. Samtidig kan dette være med å prege en langsiktig forbedring og plan for NHF. Så lenge den plausible informasjonen holder ting i bevegelse så er det en gevinst (Weick, et. al, 2005). Samtidig kan en se en stopp i denne bevegelsen, ettersom toppklubben ikke har noe samarbeid med NHF. Samtidig vet toppklubben hvilke generelle dopingbestemmelser som finnes. Toppklubben vet hva

som er lovpålagt og følger dette, men utover dette blir det ikke gjort noe særlig arbeid. Dermed kan en si at håndballsporten bærer preg av å drive plausibelt, mer enn nøyaktig.

Kort oppsummert så kan de syv aspektene til Weick (1995) være med å forklare hvorfor særforbundene arbeider på forskjellige måter. Hos NCF kan vi se at sensemakingen forankret i deres identitet. De har en tyngre historie og erfaringer innenfor antidopingarbeid enn NHF. Begge særforbundene ønsker å ha en "ren" identitet og det er nok dette aspektet som preger det meste av sensemakingen i begge særforbundene. Sensemakingen til NCF er også retrospektiv, ettersom de har god kjennskap til opplæringsprogrammene og ansvarspersonene har erfaring som syklister selv. Begge særforbundene sin sensemaking er påvirket av omgivelsene. NCF har et nettverk rundt seg som arbeidet tett og om samme mål. NHF har et likt nettverk, men et internasjonalt særforbund som ikke har hatt antidopingarbeid høyt på agendaen. Det sosiale preger begge særforbundenes sensemaking. I NCF har ansvarspersonene en mer sosialisering med sine kollegaer enn personene i NHF. Vi har sett at et felles språk i organisasjonene preger deres valg. I NHF er det en mangel på denne sosialiseringen og dette bærer nok preg på handlingene deres. NHF er mer preget av forstyrrelser som gjør at deres sensemaking er en kontinuerlig prosess. Samtidig er doping en sak som kommer til å bli arbeidet med i lengre tid. Det kommer stadig ny informasjon og tiltak som gjør at begge særforbundene hele tiden må handle. NHF kan bære preg av at deres sensemaking er preget av tidligere handlinger. Informantene fra NHF hadde arbeidet i samme rolle i mange år og hadde sin måte og arbeide på. Dette kan prege at de ikke ønsker endringer fordi "sånn har det alltid vært". NHF bærer et sterkere preg av å drive med plausibelt. De ønsker å fremstå som rene og vet kort hva det innebærer. NCF på sin side har gjort et dypere arbeid og preges av en mer nøyaktighet.

Som tidligere nevnt kan sensemaking forstås som hvordan vi forstår noe og sensegiving hvordan vi kan forme andres tolkninger. I denne oppgaven har det vært interessant å se om ADN sin sensegiving påvirker særforbundenes sensemaking. Er det en sammenheng mellom ADN sin sensegiving og særforbundenes tolkning av opplæring?

Hvis vi ser på NCF og toppklubben så deler de samme syn som ADN. Det vil si at de ønsker en ren idrett og vet hva de må jobbe med for å etterleve dette. Når flere parter deler samme syn beskriver Gioaia & Chittepaldi (1991) dette som god sensegiving. NCF ser på ADN som en viktig kilde for å få informasjon. Både NCF og toppklubben kontaktet ADN hvis de lurte på noe. Dette følte begge aktørene var det mest hensiktsmessige. Dette tolker jeg som at ADN fungerer som en sensegiver ovenfor NCF og toppklubben. Informasjonen ADN gir til NCF og toppklubbene går via mail, foredrag og møter. Gjennom mailer som blir sendt ut kan dette være konkret informasjon. Videre kom det frem at de under møter diskuterte og aktørene påvirket hverandre. NCF ser også på arbeidet til ADN som noe positivt og nødvendig. Begge disse punktene kan være med å beskrive ADN sin sensegivingsprosess og beskrive at prosessen er vellykket. Risikoen for å dope seg i sykkelsporten kan også være med å beskrive samarbeidet mellom ADN, særforbundet og toppklubben. Det er også noen andre viktig aspekter som preger sykkelsportens sensemaking. I analyse kom det frem at tolkningene til NCF først og fremst er basert på to aspekter. NCF's holdninger og tolkninger er knyttet til deres identitetskonstruksjon. Den norske idretten og spesielt sykkelsporten har et sterkt ønske å fremstå med et "rent" image. Det andre aspektet er at deres sensemaking er basert på retrospektivitet. Sykkelsporten har en lang historie med dopingskandaler og kan på grunnlag av dette tolke og handle. De har erfaringer og opplevelse knyttet til doping som gjør at de kan tolke, handle og finne logiske løsninger. Sykkel vil alltid være en risikosport så lenge det kan være nyttig å dope seg for å vinne, dette vil alltid være med å prege de ulike aktørene i min oppgave sitt arbeid. Med utgangspunkt i dette kan en si at NCF sin sensemaking bærer preg av ADN sin sensegiving samtidig som den bærer preg av å være konstruert i deres identitet og være retrospektiv.

I håndballsporten så NHF og toppklubben det som mest hensiktsmessig å kontakte ADN hvis de lurte på noe. Det kom frem at toppklubben og NHF hadde et manglende samarbeid som kan være svaret på at toppklubben ser på ADN som sin sensegiver. Spørsmålet som dukket opp underveis i oppgaven er om ADN opptrer som sensegiver

eller om de kun er en informasjonskilde? Det viktigste aspektet som preger håndballens sensemaking antyder jeg er at den er drevet av plausibilitet, mer enn nøyaktighet. Så lenge informasjonen NHF gir ut samsvarer med informasjonen fra ADN så blir dette sett på som plausibelt. NHF gjør det arbeidet de må i forhold til antidoping, men de gjør ikke noe mer utover dette. Siden håndballen ikke er preget av en risiko er det heller andre arbeidsområder som blir prioritert fremfor antidopingarbeid. Samtidig skal det presiseres at i samtale med ADN kom det frem at både de og NHF ønsker å komme i en tettere dialog og sette seg noen langsiktige mål.

6.0. Konklusjon

Med bakgrunn i kapittel 5 vil dette kapitlet gi en kort konklusjon på oppgavens problemstilling. Formålet med dette studiet har vært og sett hvordan norske særforbund implementerer WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere. Bakgrunnen for oppgaven er ADN sine tiltak rundt "ren idrett". De har på bakgrunn av WADC utarbeidet et eget opplæringsprogram for idrettsutøvere, ledere og støtteapparat. Norge har en ledende posisjon innenfor antidopingarbeidet og derfor ville det være interessant å se hvordan særforbundene arbeider. Arbeider særforbundene forskjellig og hvorfor arbeider de forskjellig? Med dette som utgangspunkt vil oppgaven nå gjøre rede for de viktigste funnene i forhold til oppgavens problemstilling.

"På hvilken måte implementerer norske særforbund WADA's krav om opplæring av toppidrettsutøvere?"

ADN har utviklet "ren utøver" som et e-opplæringsprogram for toppidrettsutøver. Etter endt studie kan man si at dette er et godt mottatt tiltak av de som har gjennomført det. NCF har en egen dopingpolicy som tar for seg holdninger og hvilken verdiprofil NCF ønsker å fremstå med. De ønsker at kunnskapen blant utøverne skal være høy når det kommer til doping. NCF har satt det som krav til sine landslagsutøvere og utøvere som konkurrerer i utlandet å gjennomføre "ren utøver". Gjennom foredrag for utøvere holdt av NCF er tema "doping" et sentralt tema. Både sett i et medisinsk perspektiv og ut fra kosthold. ADN og NCF beskriver sitt samarbeid som godt. De har årlige møter og en kommunikasjon seg imellom hvor de deler ideer og erfaringer. Et godt samarbeid med UCI var også noe alle informantene kunne bekrefte. Toppklubben i sykkel har et tettere samarbeid med ADN når det gjelder antidopingarbeid, men kontakten med NCF er også god.

NHF har ingen egen dopingpolicy. NHF har heller ingen spesifikke tiltak rettet mot sine toppidrettsutøvere. De holder foredrag for landslaget en gang i året hvor gjennomgang av dopingregler og lovlige medikamenter er tema. Det var gjennom et slikt foredrag holdt av ADN at landslaget gjennomførte "ren utøver". NHF har ikke som krav at utøverne skal gjennomføre dette, men de fleste har gjort det. ADN beskriver sitt samarbeid med NHF som manglende. Dette kommer også av en del utskiftninger i begge organisasjonene.

I oppgaven kommer det frem tydelige forskjeller mellom særforbundene. NCF har utarbeidet konkrete tiltak, dokumenter og planer rettet mot antidopingarbeid. Dette er manglende hos NHF. I forhold til ansvarsfordelingen i de ulike særforbundene er denne også ulik. I NCF var det en tverrfaglig struktur. Alle i forbundet hadde sitt ansvarsområde og i hvert område var det egne temaer som tok for seg doping. I NHF var ansvaret for opplæring tilknyttet støtteapparatet rundt utøverne og de medisinske ansvarlige. En annen stor forskjell i disse idrettene er risikoen for doping. Sykkel er definert som en høy risikosport og håndball som en middels risikosport. Ut fra datainnsamlingene kan det vise seg at sykkel er preget av indre faktorer hvor doping er en stor trussel. Denne risikoen kan være med å beskrive deres tette og stabile samarbeid med ADN.

Som teoretisk tilnærming ble det brukt sensemaking og sensegiving for å forstå hvorfor særforbundene handler forskjellig. Som tidligere skrevet kan sensegiving forstås som hvordan en kan forme andres tolkninger. Sensegiving kan påvirke sensemakingen til en annen. Ut fra datainnsamlingen kan en se antydning til at det finnes en sensegivingprosess i sykkelporten. Hvor visjonen om "ren utøver" er blitt sett på som viktig og interessant. Det er en tilbakevendende prosess hvor NCF reflekterer over tiltakene til ADN og kommer med egne forslag. Dette har resultert i "rent særforbund." I denne sensegivingsprosessen er resultatet at ADN og NCF har like sett av tanker. Ut fra datainnsamlingen kan det vises at det ikke er noen sensegivingsprosesser i håndballporten. ADN opptrer som en organisasjon som gir ut informasjon til særforbund og toppklubber som er mottakere. Det kom tydelig frem når informantene fra toppklubben aldri hadde hørt om "ren utøver". ADN kan sende ut informasjon om "ren utøver", men å påvirke NHF til å tro på dette bruke dette programmet er ikke vellykket.

Som tidligere skrevet kan sensemaking forstås som hvordan vi og en organisasjon forstår noe og oppfatter oss selv som. I oppgaven brukte jeg Weick's syv aspekter for å forstå hva særforbundenes sensemaking er basert på. Identitetene til særforbundene er i stor grad med å påvirke de handlingene de gjør. I likhet med den typiske norske imaget i idretten hvor doping er juks, ønsker særforbundene et likt image. De ønsker å fremstå som "rene". NCF er sertifisert "rent særforbund" av ADN. NCF sine holdninger og tolkninger er sterkt knyttet til deres identitetskonstruksjon. Identiteten er også preget av historie og tidligere erfaringer. Sykkelporten har vært preget av mange dopingskandaler og måtte tidlig ta tak i problemet. Dette aspektet viser at NCF sin

sensemaking bærer preg av retrospektivitet. I sykkelporten hadde personene med ansvar for opplæring også tidlige erfaringer som syklist. Denne erfaringen kan prege deres valg av hva som er viktig å arbeide med. Dette gjorde også at de kunne sammenligne tidligere tiltak. I NCF hadde ansatte gjennomført opplæringsprogrammene slik at de visste hva de oppfordret andre til. Et viktig poeng som kan beskrive NHF mangel på antidopingarbeid kan være at de ikke har opplevd noen dopingskandaler. De har ingen erfaringer de kan ta utgangspunkt i. Omgivelsene rundt begge særforbundene så ut til å påvirke deres handlinger. Begge særforbundene har ADN, Olympiatoppen, toppklubber og internasjonale særforbund som sitt nettverk og i omgivelsene. Nettverket rundt NCF har et tett samarbeid og et felles mål som de arbeider med. NHF virker som å bære preg av lik tankegang som EHF. De har ikke hatt antidopingarbeid høyt på agendaen før WADA krevde dette av de. I en organisasjon vil det under sosialisering bli bygd et felles språk. Dette gjør det enklere for de ansatte å ta beslutninger. I NCF har ansvarspersonene en mer sosialisering med sine kollegaer enn ansvarspersonene i NHF. Det kom frem at de ikke alltid behøvde å ha så mange møter for de diskuterte mye under lunsjen. I NHF er det en mangel på denne sosialiseringen og dette bærer nok preg på handlingene deres. Ansvarlig for antidopingarbeid sitter ikke i samme lokaler som særforbundet og dette kan ha en stor betydning på hvorfor de ikke har et felles språk. Doping er et tema som kommer til å bli arbeidet med i lang tid. Kampen mot doping i idrett ser ut som å fortsette. På grunnlag av det vil det stadig komme nye tiltak og ny informasjon som gjør at særforbundene må arbeide med antidoping. I tillegg er NCF preget av flere forstyrrelser som dopingskandaler i sykling som gjør at de hele tiden må reflektere og handle ut fra dette. Derfor blir dette arbeidet et kontinuerlig arbeid. Ansvarlig for antidoping i NHF hadde arbeidet innenfor dette området i mange år. Dette er med å utvikle et sett å arbeide på og kan vise til at de derfor ikke ønsker endringer i arbeidet. Analysen viser at NHF sin sensemaking først og fremst bærer preg av å være drevet av plausibilitet. Så lenge informasjonen NHF ir ut samsvarer med informasjonen til ADN, så blir dette sett på som plausibelt. NCF på sin side har gjort et dypere arbeid og preges av en mer nøyaktighet.

Ut fra problemstillingen vil det kunne sies at NCF sitt arbeid bærer preg av å stå frem med en "ren" identitet, samtidig som de har en historie som preger deres arbeid. Sammen med ADN arbeider de med flere tiltak. En kan fra analysene tyde på at det er en sensegivingprosess som er vellykket mellom disse aktørene. NHF har ingen

erfaringer med dopingskandaler og ser heller ikke på at noen skal dope seg som en risiko. Samtidig ønsker de å fremstå som ”rene” så de gjennomfører det arbeidet de er pålagt. ADN fremstår som en informasjonskilde for NHF. Samtidig skal det påpekes at det har vært samtaler mellom disse aktørene hvor opplæring og forebygging står høyt på agendaen.

7.0. Fremtidig forskning

Med utgangspunkt i denne oppgaven kunne de internasjonale særforbundene også blitt trukket inn i en videre forskning. Dette kunne gi et bredere syn på om det er flere aktører som påvirker særforbundenes tolkninger.

Samtidig vil jeg foreslå en videre forskning som tar for seg flere norske særforbund og hvordan de gjennomfører sitt antidopingarbeid. Det kunne være interessant å trekke frem høy risiko idretter og middels risiko idretter for å se om risikoen har en stor betydning. Dette arbeidet kunne også ført til en sammenligning mellom idretter som er plassert i samme risikograd.

En annen mulighet kunne være å sammenligne idrettene i de ulike landene, samt deres nasjonale antidoping byråer og internasjonale særforbund. Dette sammenligningen kunne vise likheter/forskjeller på tvers av landegrensene.

Referanser

- Andresen, S. (2008) *Holdninger*. Hentet 13.september 2011 fra <http://www.handball.no/p1.asp?p=21786>
- Andersen, S, S., Hansen. P, Ø. & Hærem. T (under trykking) *Strong beliefs – ambiguous feed-back signals: How organizations stimulate elite athletes'` reflection*. Journal of Sport Management
- Andersen, R. (2005) Antidopingarbeidet nasjonalt og internasjonalt. I:D.V. Hanstad & M. Goksøyr (red.). *Fred er ei det beste. Festskrift. Hans B. Skaset 70år* (s.145-150) Oslo: Gyldendal Undervisning
- Antidoping Norge (2009) *Årsrapport 2009*. Oslo: Antidoping Norge
- Antidoping Norge (2011). *Virksomhetsplan 2011 for stiftelsen Antidoping Norge*. Oslo: Antidoping Norge
- Antidoping Norge (u.å.) a *Antall prøver* Hentet: 01.mai 2012 fra <http://www.antidoping.no/internett/dopingkontroll/dopingkontroll/antall-prover/>
- Antidoping Norge (u.å.) b *Dopingens historie*. Hentet 01.mai 2012 fra <http://www.antidoping.no/internett/medisinsk-info/hva-er-doping/dopingens-historie/>
- Antidoping Norge (u.å.) c *Ren utøver*. Hentet 01.mai.2012 fra <http://www.antidoping.no/internett/forebygging/ren-utover/>
- Antidoping Norge (u.å.) d *Rent idrettslag*. Hentet 01.mai 2012 fra <http://www.antidoping.no/internett/forebygging/rent-idrettslag/>
- Aftenposten (2011). *Frykter dopingbruk i håndball*. hentet 01.05.2012 fra: <http://www.aftenposten.no/nyheter/sport/handball/Frykter-dopingbruk-i-handball-5317213.html#.T5pmrtUw-Yk>
- Boisot, M. & Canals, A. (2004) "Data, information and knowledge: have we got it right? Journal of Evolutionary Economics. Vol 14 Issue 1:43-67
- Choo, C.W. (1998). " *The Knowing Organization*". Oxford University Press.

- Christiansen, A.K. & Stormoen, S (2011) *Her er Spanias pinlige dopingtall* Hentet 5.mai 2012, fra <http://www.vg.no/sport/sykkel/artikkel.php?artid=10014009>
- Cornelissen, J. P. (2012) Sensemaking under pressure: The influence of professional roles and social accountability on the creation of sense. *Organization Science*, 23 (1) 118-137
- Council of Europe (2008). *Project on Compliance with Commitments: Respect by Norway of the Anti-Doping Convention*. Strasbourg: Council of Europe
- Dutton, J.E. & Dukerich (1991) Keeping an Eye on the Mirror: Image and Identity in Organizational Adaptation. *Academy of Management Journal*, 1991, Vol. 34, s. 517-554
- Drange, M. (2008) *A physiologically based risk assessment of the Olympic Sports*. Version 1. Oslo: Antidoping Norge
- Edvik, A. & Peter, P.P. (2007) Sensemaking and teamwork- understanding the relationship between management discourse and work practice. *IWOT, 11*. Danmark: Lyngby
- Føllesdal, D. & Walløe, L. (2000). *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gilberg, R., Breivik, G. & Loland, S. (2006) Anti-doping in Sport: The Norwegian Perspective. *Sport in Society*, 9, 334-353
- Gioia, D.A., & Chittipeddi, K. (1991) *Sensemaking and sensegiving in strategic change initiation*, *Strategic Management Journal*, 12, 433-448
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (5.UTG.) Oslo: Cappelen
- Hansen, P.Ø, (2009) *How do a group of elite level athletes evaluate and interpret the whereabouts information system? An athlete perspective on the implementation of the whereabouts information system*. Norges Idrettshøyskole, Oslo.
- Hanstad, D.V. (2009). *Anti-Doping in Sport. A Study of Policy Development since 1998*. Dissertation from the Norwegian School of Sport Sciences, Oslo.

- Hanstad, D.V. (2011) Best i både idrett og antidoping - Et dilemma? I: D.V. Hanstad, G. Breivik, M.K. Sisjord & H.B. Skaset (2011) *Norsk idrett: Indre Spenning og Ytre Press* Oslo: Akilles
- Hanstad, D.V. & Skille, E.Å. (2008). Politicians, bureaucrats and voluntary sport organization - the power of Norwegian sport policy in the matter of anti-doping. *Sport in Society*, 11:5, september 2008, 654-559
- Hanstad D.V., Skille, E. & Loland, S. (2010) Harmonization of anti-doping work: myth or reality? *Sport in Society*, 13:3, 418-430
- Helle, C. (2012) *Egenerklæring og rapport skjema for kosttilskudd*. Hentet 1.mai 2012 fra http://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/stoetteordninger/page3160.html
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1996) *Metodevalg og metodebruk*. (3.utg.) Otta: Tano AS.
- Houlihan, B. (2007) The Doping Issue: I: H. Sarikaya, C. Peters, T. Schultz, M. Scjölfelder, & H. Michena (Eds), *Congress Manual: Biomedical Side Effects of Doping*, s. 16-32. Munchen: Technixhe Universität München
- Houlihan, B. (2002) *Managing Compliance in International Anti-Doping Policy: The World Ant-Doping Code*. European Sport Management Quarterly: 188-208
- Hubermann, A.M. & Miles, M.B. (1994) *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: SAGE
- Kvale, S. (2006). *Det kvalitative forskningsintervju* (9utg) Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utg) (Oversatt av Tone M. Anderssen & Joahn Rygge). Oslo: Gyldedahl (originalutgaven utgitt i 2009)
- Loland, S. (2000) *Idrett som akademisk fag: fra grunnlagsproblemer til praktisk politikk*. Rapport, Karlstad Universitetet, mars 2000
- Maitlis, S. (2005). The social process of organizational sensemaking. *Academy og Management Journal*, 48(1), 21-49.
- Maitlis, S., & Lawrence, T. B. (2007). Triggers and enablers of sensegiving in organizations. *Academy and Management Journal*, 50(1), 57-84

- Norges Cykleforbund (u.å.) *Ren sykkel sport*. Hentet 01.mai 2012 fra <http://www.sykling.no/sportslig/rensykkel sport/Sider/Ren%20sykkel sport.aspx>
- Norges Cykleforbund (2011) *Regnskap og balanse 2011* Hentet 01.mai 2012 fra <http://www.sykling.no/organisasjon/Documents/NCF%20regnskap%20og%20balanse%202011.pdf>
- Norges Håndballforbund (2009) *Strategiplan for 2009-2013*. Hentet 01.mai 2012 fra www.handball.no/local_showfile.asp?field=17443
- Nødland, S.I. (2011). *Anti-doping lectures: Evaluation of Anti-Doping Norway's lecture program*. Report iris - 2011/234 Stavanger: IRIS
- Olympiatoppen (2012) *Stipendtilde ling sommeridretter 2012*, hentet 1.mai 2012, fra http://www.olympiatoppen.no/forutovere/for_stipendutøvere/stipendtildelinger/page3458.html
- Rognerud, A. (2010) *Frykter dopingsaker av kosttilskudd*. Hentet 5.mai 2012 fra <http://www.nrk.no/sport/handball/1.7338288>
- Rouleau, L. (2005): Micro.practises og strategic sensemaking and sensegiving: How middle managers interpret and sell change every day. *Journal of management studies* 42(7). 1413-1441
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data*. (13rd ed.). London: SAGE
- Skille, E.Å, Hanstad, D.V. & Tjernsbekk, P.A. (2011) Global rules and national consequences: The institutionalization of Anti-Doping Norway after the introduction of the World Anti-Doping Code. *International Journal of Applied Sports Science*, 23 (2).
- Starbuck, W.H. (1993): Organization as action generators. *American Sociological Review*, 48 s.91-102
- Starbuck, W.H. & Milliken, F.J. (1988). Executives` perceptual filters: What they noticed and how they make sense. I: Hambrick, D.C. (editor). *The executive effect: Concepts and methods for studying top managers* (s.35-65). Greenwich: Connecticut: Jai Press Ltd

- Thagaard, T. (2009) Systematikk og innlevelse: en innføring I kvalitativ metode 3.utgave, Bergen, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS
- Thayer, L. (1988) Leadership/communication: A critical review and a modest proposal. I: G.M. Goldhaber & G.G. Barnett. *Handbook of organizational communication* (s. 231-263). Norwood, NJ: Ablex
- Thorstensen, L.H. (2012) Om Norges Håndballforbund. Hentet 01.mai 2012 fra <http://www.handball.no/p1.asp?p=1743>
- Tjørnholm, M. (1997). *Dopingkontroll i Norge: en beskrivelse av Norges Idrettsforbunds kontrollvirksomhet i perioden 1977-95*. Oslo: Norges Idrettshøgskole
- Weick, K.E. (1993): The Collapse of sensemaking in Organizations: The Mann Gulch Disaster. *Administrative Science Quarterly*, 38(4), 409-421
- Weick, K.E. (1995): *Sensemaking in organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications
- Weick, K.E., Sutcliffe, K.M. & Obstfeld, D. (2005): *Organizing and the process of sensemaking*. *Organization Science*, 16 (4), 409-421
- Yin, R.K. (1997) Case study research: Design and methods. (revised edit.) London: Sage Publications.
- Yin , R.K. (1994) Qualitative case studies. I: N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.) *The SAGA Handbook of qualitative research* (3rd ed.) s 443-446, Thousand Oakes, CA: Sage
- WADA (2003) *World Anti-doping Code 2003*. Lausanne: World Anti-Doping Agency
- WADA (2008) *World Anti-Doping Code 2009*. Montreal: World Anti-Doping Agency
- WADA (2008) *Code Compliance and Implementation Report*. Lausanne: World Anti-Doping Agency. Hentet 10.oktober 2011 fra http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/Item_7_1_Code_Compliance_Report_ENG_FINAL.pdf
- WADA (2011a). *Strategic plan 2011-2016*. Hentet 1.mai 2012 fra: http://www.wada-ama.org/Documents/About_WADA/Strategy/WADA_Strategic_Plan_2011-2016_EN.pdf

WADA (2011b). Code Signatures. Hentet 1.mai 2012 fra <http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code/Code-Acceptance/>

Wagner, U. (2011). Towards the Construction of the World Anti-Doping Agency: Analyzing the Approaches of FIFA and the IAAF to Doping in Sport, *European Sport Management Quarterly*, vol. 11(5).

Weber, K. & Glynn, M.A. (2006) Making sense with institutions: Context, thought and action in Karl Weick`s theory. *Organization Studies*, 27(11) 1639-1660

Forkortelser

ADN- Antidoping Norge

EHF – European Handball Federation (Europeiske håndballforbundet)

KD – Kulturdepartementet

KKD – Kirke og kulturdepartementet

LHK – Larvik Håndballklubb

NCF- Norges Cykleforbund

NHF- Norges Håndballforbund

NIF - Norges Idrettsforbund

NSD – Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste

NOK – Norges Olympiske Komité

OLT – Olympiatoppen

UCI - Union Cycliste Internationale / Internationale Cycliste Union

WADA - World Anti-Doping Agency

WADC - World Anti-Doping Code

Vedlegg 1. Forespørsel om deltakelse

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Hvordan arbeider særforbundene med forebygging av antidopingarbeid?

Hvem står bak studien

Masterstudent, Jeanette Femoen (synnett@hotmail.com)

Veileder 1: Dag Vidar Hanstad (dag.vidar.hanstad@nih.no)

Veileder 2: Per Øystein Hansen (per.oystein.hansen@nih.no)

Prosjektstart: 22.08.2011

Prosjektslutt: 30.05.2012

Bakgrunn og hensikt

Dette er spørsmål til deg om å delta i en forskningsstudie for å undersøke hvordan din institusjon arbeider med forebygging av antidopingarbeid. Undersøkelsen utføres som en masterstudent ved Norges Idrettshøgskole.

Denne undersøkelsen vil kaste lys over hvilke antidoping arbeid/ forebygging som blir utført i de ulike institusjonene. Jeg vil undersøke om det er forskjeller og likheter i hvordan særforbundene/landslag/klubber oppfatter sitt ansvar til dette arbeidet. Samsvarer arbeidet i de ulike institusjonene med arbeidet retningslinjene til Antidoping Norge.

Hva innebærer studien

Studien vil innebære et personlig dybdeintervju. Intervjuene vil bli foretatt på den ansattes arbeidssted eller Norges Idrettshøgskole. Varigheten på intervjuet vil være omtrent 1,5 time. Spørsmålene i intervjuet vil omhandle hvordan den ansattes institusjon arbeider med forebygging av antidopingarbeid. Dette innebærer hvilke arbeid institusjonen gjør, hvilke tiltak, og hvordan institusjonen oppfatter deres arbeid med de ulike nivåene. Alle intervjuene vil bli tatt opp på kassett og overført til PC. Når studien er over, vil dette bli slettet. Det understrekes at målet for denne studien ikke er å grave opp ting som kan være ubehagelig for den ansatte, men å få et innblikk i hvordan organisasjonsleddet arbeider med forebygging av antidoping arbeid.

Mulige fordeler og ulemper

De ansatte får mulighet til å beskrive i detalj hvordan deres institusjon arbeider med forebygging av antidoping arbeid. De ansatte står fritt til å mene hva han/hun vil under intervjuet. Det er ikke hensikten å vurdere hvordan de ansatte gjennomfører sin jobb.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Det er kun autorisert personell knyttet til prosjektet som har adgang til navnelisten og kan finne tilbake til deg. Når intervjuet gjennomføres vil du få et nummer. Dette betyr at det ikke vil være mulig å spore eventuelle utsagn som blir gjengitt i oppgaven, tilbake til deg. Når oppgaven avsluttes, fjernes dataen om deg, og det vil derfor være umulig å spore intervjuene tilbake til deg. Dersom det skulle fremkomme indirekte eller direkte personifiserende opplysninger i intervjuet, vil det bli foretatt en omskrivning slik at utsagnene skal være anonyme i det ferdige materialet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dette vil ikke få konsekvenser for din videre behandling. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det påvirker din øvrige behandling.

Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte Jeanette Femoen på telefon: 993 57 744 eller per e-post: synnett@hotmail.com

SAMTYKKE TIL DELTAKELSE I STUDIEN

Jeg er villig til å delta i studien

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg bekrefter å ha gitt informasjon om studien

(Signert, rolle i studien, dato)

Vedlegg 2. Godkjennelse fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Dag Vidar Hanstad
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole
Postboks 4014 Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 05.10.2011

Vår ref: 28000 / 3 / JSL

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.09.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

28000	<i>Hvordan arbeider særforbundene med forebygging av antidoping</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens overste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Dag Vidar Hanstad</i>
Student	<i>Jeanette Femoen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

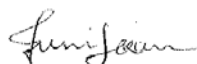
Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.05.2012, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Juni Skjold Lexau

Kontaktperson: Juni Skjold Lexau tlf: 55 58 36 01
Vedlegg: Prosjektvurdering
✓ Kopi: Jeanette Femoen, Gina Krogsvei 6, 1153 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr svarvat@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

Vedlegg 3. Intervjuguide ansatt NHF

Intro: Bakgrunn for intervjuet

Tittelen på oppgaven er hvordan arbeider norske særforbund med opplæring av sine toppidrettsutøvere. Måler å se hvilke tiltak særforbundene gjør og hvorfor de gjør det.

Tema 1 omhandler den ansattes oppfatning av antidoping og deres rolle i antidopingarbeid

Tema 2 omhandler doping i håndballen

Tema 3 omhandler tiltakene i NHF og ren utøver

Tema 4 omhandler WADA koden

Tema 5 omhandler NHF sitt forhold til ADN

Tema 6 omhandler NHF sine krav og forhold til toppklubbene

1. Antidoping

a) Hva er antidoping for deg?

- Hva betyr antidoping for deg?

b) Kan du beskrive din rolle forhold til antidopingarbeid?

c) Hvorfor er dette din oppgave?

d) Hva innebærer disse oppgavene for deg?

d) Hvilke nettverk har du rundt deg i ditt antidopingarbeide?

- Kan du beskrive dette nettverket
- Ser du på dette nettverket som betydningsfullt?

2. Doping i håndball

a) Hvorfor er håndball blitt skånet for doping(skandaler)?

b) Fungerer antidopingarbeidet rundt håndballen så godt, at det ikke er nødvendig med særlige tiltak?

c) Kan doping bli et økende problem i håndballen?

3. Tiltak

a) Hvilke tiltak arbeider dere med pr. dags dato?

- b) Hvis doping blir et økende problem, har NHF tenkt ut noen tiltak?
- c) Kjenner du til ren utøver?
- d) Hva innebærer det for dere?
- e) Må alle delta på ren utøver og hvorfor/hvorfor ikke?

4. WADA koden

- a) Hva sier WADA-koden om forebygging og opplæring av utøvere?
- b) Etterlever dere dette?
 - Hvordan etterlever dere denne?
 - Hvorfor etterlever dere den ikke?
- c) Hvordan arbeider dere med koden?

5. Forhold til ADN

- a) Hva er ADN sin rolle i å få en ren håndballsport?
- b) Hvem har kontakt med ADN fra NHF?
- c) Hvor ofte kommuniserer dere med ADN
 - Hva slags kommunikasjonsmiddel?
- d) Har det skjedd noen endringer i deres forhold med ADN?
- e) hvordan foregår opplæringen fra ADN?

6. Krav til toppklubber

- a) Hvilke krav stiller dere til klubb lag i eliteserien?
- b) Har dere et direkte samarbeid med toppklubbene?
 - hvordan samarbeid?
 - hvorfor ikke et samarbeid?
- c) Hvem har ansvaret samarbeidet?
- d) Hvordan kommuniserer dere med toppklubbene?
 - Hvem pleier å ta kontakt hvis det er noe om antidoping
- e) Har dere noen tiltak rettet mot klubbene i forhold til opplæring?
 - Kan du beskrive disse tiltakene

Vedlegg 4. Intervjuguide ansatt NCF

Intro: Bakgrunn for intervjuet

Tittelen på oppgaven er hvordan arbeider norske særforbund med opplæring av sine toppidrettsutøvere. Måler å se hvilke tiltak særforbundene gjør og hvorfor de gjør det.

Tema 1 omhandler den ansattes oppfatning av antidoping og deres rolle i antidopingarbeid

Tema 2 omhandler doping i sykkelporten og tiltak

Tema 3 omhandler WADA koden

Tema 4 omhandler NCF sitt forhold til ADN

Tema 5 omhandler NCF sine krav og forhold til toppklubbene

1. Antidoping

a) Hva er antidoping for deg?

- Hva betyr antidoping for deg?

b) Kan du beskrive din rolle forhold til antidopingarbeid?

c) Hvorfor er dette din oppgave?

d) Hva innebærer disse oppgavene for deg?

d) Hvilke nettverk har du rundt deg i ditt antidopingarbeide?

- Kan du beskrive dette nettverket
- Ser du på dette nettverket som betydningsfullt?

2. Doping i sykkelporten

a) Hvordan kan en få en dopingfri sykkelport?

b) Hvordan arbeider dere i NCF for å oppnå dette?

- Hvilke tiltak har dere?
- Hvem har tatt initiativ til tiltakene?

c) Kjenner du til ren utøver?

- Hva betyr ren utøver for NCF
- Hvordan bruker dere ren utøver?
- Hvordan blir ren utøver mottatt?
- Er det noen krav?

d) Hva innebærer det for dere?

e) Bruker dere mye tid på antidopingarbeid?

- Hva bruker dere mest tid på?

3. WADA koden

a) Hva sier WADA-koden om forebygging og opplæring av utøvere?

b) Etterlever dere dette?

- Hvordan etterlever dere denne?
- Hvorfor etterlever dere den ikke?

c) Hvordan arbeider dere med koden?

5. Forhold til ADN

a) Hva er ADN sin rolle i å få en ren sykkelsport?

b) Hvem har kontakt med ADN fra NCF?

c) Hvor ofte kommuniserer dere med ADN

- hva slags kommunikasjonsmiddel?

d) Har det skjedd noen endringer i deres forhold med ADN?

e) hvordan foregår opplæringen fra ADN?

6. Krav til toppklubber

a) Hvilke krav stiller dere til toppklubber i sykkel?

b) Har dere et direkte samarbeid med toppklubbene?

- hvordan samarbeid?
- hvorfor ikke et samarbeid?

c) Hvem har ansvaret samarbeidet?

d) Hvordan kommuniserer dere med toppklubbene?

- Hvem pleier å ta kontakt hvis det er noe om antidoping

e) Har dere noen tiltak rettet mot klubbene i forhold til opplæring?

- Kan du beskrive disse tiltakene?

Vedlegg 5. Intervjuguide ansatt ADN

Intro: Bakgrunn for intervjuet

Tittelen på oppgaven er hvordan arbeider norske særforbund med opplæring av sine toppidrettsutøvere. Måler å se hvilke tiltak særforbundene gjør og hvorfor de gjør det.

Tema 1 omhandler den ansattes oppfatning av antidoping og deres rolle i antidopingarbeid

Tema 2 omhandler ADN sine tiltak

Tema 3 omhandler ADN sitt forhold til særforbund og toppklubber

Tema 4 omhandler WADA koden og retningslinjer

Tema 5 omhandler ansvaret for opplæring

1. Antidoping

a) Hva er antidoping for deg?

- Hva betyr antidoping for deg?

b) Kan du beskrive din rolle forhold til antidopingarbeid?

c) Hvorfor er dette din oppgave?

d) Hva innebærer disse oppgavene for deg?

d) Hvilke nettverk har du rundt deg i ditt antidopingarbeide?

- Kan du beskrive dette nettverket
- Ser du på dette nettverket som betydningsfullt?

2. Tiltak

a) Hvilke tiltak finnes for forebygging av doping i toppidretten?

- Kan du beskrive de ulike tiltakene
- Hvordan oppfatter du ren utøver?

3. Forhold til særforbund og toppklubber

a) Kan du beskrive ditt forhold til NCF/NHF?

- Hvilket samarbeid har dere?
- Hvordan kommuniserer dere med hverandre?
- Hvem pleier å ta kontakt?
- Informasjon

b) Kan du beskrive ditt forhold til toppklubbene?

- Hvilket samarbeid har dere?

- Hvordan kommuniserer dere med hverandre?
- Hvem pleier å ta kontakt?
- Informasjon

4. WADA koden

a) Kjenner du til WADA koden?

- Hvordan bruker du den?
- Er koden nyttig?

b) Hvordan oppfatter du kodens retningslinjer om opplæring?

c) Føler du særforbundene og toppklubbene bruker koden?

5. Ansvar for opplæring

a) Hvem burde ha ansvaret for opplæring av utøverne?

b) Synes du arbeidet med opplæring fungerer i dag?

- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva kan gjøres annerledes?

Vedlegg 6. Intervjuguide toppklubb

Intro: Bakgrunn for intervjuet

Tittelen på oppgaven er hvordan arbeider norske særforbund med opplæring av sine toppidrettsutøvere. Måler å se hvilke tiltak særforbundene gjør og hvorfor de gjør det.

Tema 1 omhandler den ansattes oppfatning av antidoping og deres rolle i antidopingarbeid

Tema 2 omhandler doping i idretten

Tema 3 omhandler tiltakene og ren utøver

Tema 4 omhandler WADA koden

Tema 5 omhandler klubbens sitt forhold til ADN

Tema 6 omhandler klubbens sitt forhold til særforbundet

1. Antidoping

a) Hva er antidoping for deg?

- Hva betyr antidoping for deg?

b) Kan du beskrive din rolle forhold til antidopingarbeid?

c) Hvorfor er dette din oppgave?

d) Hva innebærer disse oppgavene for deg?

d) Hvilke nettverk har du rundt deg i ditt antidopingarbeide?

- Kan du beskrive dette nettverket
- Ser du på dette nettverket som betydningsfullt?

2. Doping i sporten

a) Er din idrett preget av doping?

- HVIS JA: hva tror du er grunnen til dette?
- HVIS NEI: hvorfor er din idrett skånet for doping?
Kan doping bli et økende problem?

3. Tiltak

a) Hvordan arbeider dere for å forebygge doping?

- Hvilke konkrete tiltak har dere?

b) Kjenner du til ren utøver?

- Bruker dere ren utøver?
- Hva betyr ren utøver for deg?
- Hva innebærer det for klubben å bruke ren utøver?

e) Hvem gjennomfører ren utøver?

- Hvorfor/hvorfor ikke?

4. WADA koden

a) Hva sier WADA-koden om forebygging og opplæring av utøvere?

b) Etterlever dere dette?

- Hvordan etterlever dere denne?
- Hvorfor etterlever dere den ikke?

c) Hvordan arbeider dere med koden?

5. Forhold til ADN

a) Hva er ADN sin rolle i å få en ren håndballsport?

b) Hvem har kontakt med ADN fra NHF?

c) Hvor ofte kommuniserer dere med ADN

- hva slags kommunikasjonsmiddel?

d) Har det skjedd noen endringer i deres forhold med ADN?

e) hvordan foregår opplæringen fra ADN?

5. Forhold til særforbundet

a) Hva er særforbundet sin rolle i å få en ren idrett?

b) Hvem har kontakt med særforbundet fra deres klubb?

c) Hvor ofte kommuniserer dere med særforbundet?

- hva slags kommunikasjonsmiddel?

d) hvordan foregår opplæringen fra særforbundet?

